

Elisa Annala

**SEURAKUNNAN PERHEKERHOT OSANA LAPSIPERHEIDEN HY-
VINVOINTIA**

Kyselytutkimus Sodankylän perhekerhojen lapsiperheille

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö

Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2021	Tekijä/tekijät Elisa Annala
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi SEURAKUNNAN PERHEKERHOT OSANA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIA Kyselytutkimus Sodankylän perhekerhojen lapsiperheille		
Työn ohjaaja KT Sari Virkkala		Sivumäärä 54+3
Työelämäohjaaja		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kohtaako Sodankylän seurakunnan lapsityön, tarkemmin perhekerhojen tarjonta, perheiden tarpeet. Lapsen kehityksen tukeminen sekä vanhemmuuden tukeminen ovat perhekerhossa tärkeitä elementtejä, ja niiden näkökulmasta olen työni tehnyt.</p> <p>Tämä opinnäytetyö oli tutkimuslähtöinen. Tutkimusmetodiksi valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän, ja aineiston keräsin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella. Kyselyyn tuli 13 vastausta, Lisäksi tutkimuksessa haastateltiin Sodankylän seurakunnan perhekerhon työntekijää, Tuula Kempaista, joka on toiminut 33 vuotta Sodankylän seurakunnassa lastenohjaajana. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten tyytyväisiä perheet ovat Sodankylän perhekerhopalveluihin. Lisäksi tutkimuksen tuloksia peilattiin teorian tietoon.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että Sodankylän lapsiperheet ovat erittäin tyytyväisiä olemassa oleviin perhekerhon palveluihin. Yhtenä avoimena kysymyksenä oli “mitä kehitettävää Sodankylän seurakunnan perhekerhoissa sinun mielestäsi olisi?”. Tuloksien pohjalta saatiin varteenotettavia kehittämissideoita, joita Sodankylän perhekerho aikoo käyttää tulevaisuudessa lapsityön kehittämisessä.</p>		
Asiasanat Kristillinen kasvatus, lapsen kehityksen tukeminen, lapsiperhepalvelut, perhelähtöisyys, seurakunnan toiminta, seurakuntatyö, vanhemmuuden tukeminen, vanhemmuus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2021	Author Elisa Annala
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
PARISH FAMILY CLUBS AS A PART OF SUPPORTING THE WELL-BEING OF FAMILIES WITH CHILDREN Survey for families in family clubs of Sodankylä		
Instructor Ed.D Sari Virkkala	Pages 54+3	
Supervisor		
<p>The purpose of my thesis was to find out whether the Sodankylä parish meets the needs of family activities, in supporting a child's upbringing and supporting parenthood.</p> <p>This thesis was research-oriented. As a research method, I chose the qualitative research method, and the data was collected with a semi-structured questionnaire. Thirteen questionnaires were returned to me. In addition, I interviewed Tuula Kemppainen, an employee of the Sodankylä Parish Family Club, who has worked as a child counselor in the Sodankylä Parish for 33 years. My goal was to study the satisfaction families of Sodankylä for club services. As well as mirror the results of the survey to the collected theoretical data.</p> <p>The results of survey showed that families with children in Sodankylä are very satisfied with the existing family club services. One open question I had was “what do you think should be developed in the family clubs of Sodankylä Parish?”. Based on the results, I received considerable development ideas, which the Sodankylä family club intended to use in the development of family work in the future.</p>		
Key words Christian upbringing, family oriented approach, family services, Parenthood, Parish action, Parish work, supporting child’s development, supporting parenting/parenthood		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Individualismi = Yksilökeskeisyys

Interventio = Väliintulo/puuttuminen

Kiintymyssuhdeteoria = Brittiläisen psykiatrin ja psykoanalyytikon John Bowlbyn teoria kiintymyssysteemistä.

Kvantitatiivinen tutkimus = tutkimus, joka perustuu tilastollisiin menetelmiin

Mentalisaatioteoria = Tarkoittaa kykyä hahmottaa mielen aktiivista toimintaa itsessään ja muissa.

Messu = Ehtoollisjumalanpalvelus.

Pedagogiikka = Tarkoittaa opetusta ja kasvatus ja kuinka sitä toteutetaan.

Psykososiaalinen kokonaisuus = Ihminen nähdään kokonaisuutena, jossa keho ja mieli ovat erottomasti toisiinsa kytkeytyneitä.

Retriitti = Tarkoittaa arjesta erkaantumista esim. stressin lievittämiseksi.

Skeema = yksilön mielen sisäinen malli tosimaailmasta.

Sosiaalinen pääoma = tarkoittaa sosiaalisia verkostoja ja niiden luomaa vastavuoroisuutta.

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 YHDESSÄ TEKEMISTÄ PERHEKERHOISSA	3
2.1 Toiminta ja aktiviteetti yhteisissä hetkissä	4
2.2 Mistä on tehty toimiva ryhmä?	5
2.3 Muuttuva ryhmä ja lapsen asema ryhmässä	8
3 KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN	10
3.1 Ikäkaudet	12
3.2 Lapsikeskeinen kasvatus ja vahvistava kohtaaminen	14
3.3 Vanhempien tukeminen	17
4 KRISTILLINEN KASVU	20
4.1 Lapsen uskonelämän kehitysvaiheet	21
4.2 Spiritualiteetti	23
5 SODANKYLÄN SEURAKUNTA	25
6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	28
6.1 Tutkimuksen vaiheet ja tutkimusongelmat	29
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
7.1 Vastaako Sodankylän perhekerho asiakkaiden tarpeita	31
7.2 Mitä kehitettävää lapsiperhepalveluissa vastaajien mielestä olisi?	33
7.3 Vanhempien tyytyväisyys	34
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
9 LÄHTEET	42
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Kerhon merkittävyysperheille perheille	52
KUVAT	
KUVA 1. Pappilan leikkihuone eli oleskelutila	39
KUVA 2. Pappilan askartelu ja ruokailutila	39
KUVA 3. Pappilan leikkihuone eli olohuone	40
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Vastaajien määrä (13) ja heidän perheiden lasten määrä	44

TAULUKKO 2. Vastaajien asuinpaikka.....	45
---	----

1 JOHDANTO

Vuonna 2008 julkaistun Kirkonvarhaiskasvatuksen kehittämissasiakirjan Vaken myötä kirkon seurakunnan varhaiskasvatus on kehittynyt monimuotoisemmaksi sekä enemmän lapsikeskeisemmäksi. Ennen perheille oli tarjolla pyhäkouluja ja kirkkohetkiä. Nyt perheet ja heidän lapsensa toivotetaan tervetulleeksi erilaisiin kerhoihin ja muihin yhteisiin toiminnallisiin tapaamisiin kirkkohetkiä kuitenkin unohtamatta. Seurakunnan perhekerhot ovat yksi seurakunnan varhaiskasvatuksen osa-alue, joka on kokenut viime vuosikymmenien aikana muutoksia perhelähtöisempään suuntaan, ja kerhojen eron tullut lisää sellaista sisältöä, joka vastaa juuri tämän päivän perheiden tarpeisiin. (Ojell 2013, 19–23.) Perhekerhopalveluita on tarjolla kirkollisen sektorin lisäksi muun muassa kunnallisella puolella. Seurakuntien, kuntien ja kaupunkien koko vaikuttaa palvelujen saantiin, kattavuuteen sekä monipuolisuuteen. Lisääntyneellä maahanmuutolla on ollut myös oma roolinsa palveluiden kehittämisessä. Perhekerhot auttavat maahanmuuttajaperheitä kotoutumaan ja vahvistamaan omaa vanhemmuuttaan. Perhekerhoissa kaikki perheet kansalaisuuteen katsomatta saavat tärkeää vertaistukea muilta perheiltä ja lapset pääsevät tutustumaan muihin lapsiin samalla, kun seurakunnan työntekijät tukevat vanhempia kasvatustyössä sekä arjessa jaksamisessa. Lapsille kerhoissa taas luodaan jo varhaisessa vaiheessa positiivisia kohtaamisia. (Pelastakaa Lapset ry.)

Opinnäytetyöni keskittyy seurakunnan perhekerhoihin Sodankylässä. Perhekerhot ovat kasvattaneet suosiotaan viime vuosina, ja niitä on tarjolla monelta eri taholta. Vaikka monenlaista tukea on tarjolla, nykyajan lapsiperheet tarvitsevat yhä enemmän matalankynnyksen tukea, kuten perhekerhotoimintaa. Yksi syy tähän on koko maailmassa vaikuttava Covid-19 – pandemia. (Pelastakaa Lapset ry.) Myös nyky-yhteiskunnan paineet suorituskeskeisessä yhteiskunnassa lisäävät perheiden sekä yksilöiden tuen tarvetta. Tehokkuutta ja suorittamista korostavassa yhteiskunnassa voivat olla lapselle haitallisia asioita. Lapsella on oikeus hänen ikätasonsa mukaiseen leikkiin sekä osallistumiseen. Tämä toteutuu perhekerhoissa luoden lapselle hyvinvointia arkeen, varsinkin sellaisissa tapauksissa, jossa vanhempi tai vanhemmat hoitavat lapsiaan kotona ja heidän toimintaympäristönsä on suppeampi kuin perheillä, joiden lapset ovat päivähoiton piirissä. (Iivonen)

Työni teoreettinen viitekehys perustuu saamaani aineistoon, jonka pääaiheiksi nousi lapsen kehityksen tukeminen, kristillinen kasvatus sekä vanhemmuuden tukeminen. Näiden teemojen lisäksi nousi keskiöön perhelähtöinen lapsi – ja perhetyö. Kirkon varhaiskasvatuksen ydin on kristillinen kasvatus, johon kuuluvat kristillisen tradition sisällöt sekä lapsen spiritualiteetin tukeminen. Kristillistä kasvatusta tukee kuitenkin pedagogiikka ja lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen, perhelähtöisen ja lapsikeskeisen toiminnan voimin. Lapsen tervettä kehitystä tukeessa suuressa roolissa ovat vanhemmat. Vanhemmat ovat suuri voimanlähte lapsille. Vanhempien huono jaksaminen tai vakavammat ongelmat näkyvät siis helposti myös lapselle. Lapsi osaa aistia vanhemman pahan olon. (Pulkkinen 2018.) Näiden edellä mainittujen seikkojen vuoksi yllä olevat teemat nousivat pääaiheikseni. Ne tukevat toisiaan ja niistä saa kattavan kokonaiskuvan perhekerhojen toiminnan tärkeydestä perheiden arjessa.

Olen itse kotoisin Sodankylästä ja siksi pienempien paikkakuntien perhekerhopalveluiden käyttäjien mielipiteet kiinnostivat minua. Palveluiden määrä on pienemmällä paikkakunnilla vähäisempi ja siksi halusin selvittää, voivatko Sodankylän seurakunta tarjota tarvittava määrä palveluita. Kyselyn aineiston keräsin syksyllä 2020 ja siihen vastasi 13 perhekerhossa käyvää vanhempaa. Kyselyn avulla sain uusia näkemyksiä ja kehittämisideoita Sodankylän seurakunnalle. Tämä olikin tavoitteeni. Halusin auttaa kehittämään oman kotipaikkakuntani perhekerhopalveluita, joissa olen itsekin pienempänä käynyt. Hankkeistin työn Sodankylän seurakunnan perhetyön kanssa, jotta he voivat käyttää opinnäytetyötäni apuna toimintansa kehittämisessä. Kotiseurakunta on itselleni todella tärkeä ja merkittävä ja siksi toivon opinnäytetyöstäni olevan heille hyötyä.

Opinnäytetyöni oli tutkimuslähtöinen ja se toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeilla, johon perhekerhoon osallistuneet perheet saivat halutesaan vastata. Kyselyyn vastasi 13 perheellistä vanhempaa, 11 äitiä sekä kaksi isää. Kyselyssä tiedustelin perheiden tyytyväisyyttä perhekerhojen tarjontaan, kellonaikoihin sekä sai laittaa kehitysehdotuksia.

2 YHDESSÄ TEKEMISTÄ PERHEKERHOISSA

Seurakunnan perhekerhoihin lapset ja aikuiset menevät yhdessä (Evl.fi). Perhekerholla usein tarkoitetaan sellaista kokoontumista, missä kotona lapsiaan hoitavat aikuiset ja heidän alle kouluikäiset lapset ovat yhdessä koolla (Lindfors 2000, 16). Yleensä perhekerhot pidetään päivisin, jotta kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat voivat saada mielekästä yhdessä tekemistä samassa elämänvaiheessa olevien perheiden kanssa. Joissain seurakunnissa järjestetään lisäksi perheiden yhteisiä iltakerhoja. Olennaista on myös vanhemmille tarjottava tuki. Perhekerhon ohjaaja on vanhempien tukijana, kuuntelijana sekä keskusteluapuna. Lapset sekä vanhemmat saavat tarvitsemaansa tukea perhekerhosta ohjaajien sekä vertais-tuen kautta. (Evl.fi.)

Seurakunnan toiminta on kokoavaa toimintaa, joka tuo ihmisiä yhteen. Se on seurakunnan omaa yhteis-toimintaa, jonka sisällön seurakunta päättää itse vapaasti. Toiminnan tulisi kuitenkin vastata lapsien kehitystarpeita. (Elomaa 1997, 109.) Perhekerhossa leikitään, lauletaan, askarrellaan, liikutaan ja hiljennytään rukouksin. Seurakunnan perhekerhoissa usko on läsnä ja se näkyy toiminnassa. Usein perhekerhon aikana myös ruokaillaan, joko pientä maksua vastaan tai seurakunnan tarjoamana tai syödään omia eväitä. Vanhemmille järjestetään myös kahvihetki, jossa saavat jutella. (Sodankylän seurakunta 2021.) Perhekerhon sisällöillä on myös eroja. Perhekerhoja voi olla tarkoitettu esimerkiksi pienten vauvojen perheille sekä ensi kertaa vanhemmiksi tulleille. (Evl.fi) Aikuinen-lapsikerho ja avoinkerho ovat myös yleisiä perhekerhomuotoja. Avoimessa kerhossa lapset ja aikuiset ovat koko ajan yhdessä, kun taas aikuinen-lapsi kerhossa ollaan osa ajasta yhdessä. Lapsille ja aikuisille on järjestetty omaa ohjelmaa. (Lindfors 2000, 16.)

Perhekerhotyö perustuu kaste –ja lähetyskäskyyn;

“Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käsenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kansanne kaikki päivät maailman loppuun asti”. (Lindfors 2000, 16.)

Perhekerho on monelle perheelle merkittävä kohtaamispaikka ja voiman antaja. Seurakunta yhdessä vanhempien kanssa vastaavat siitä, että lapsi saa kristillisen kasvatuksen. Perhekerho on kotona lapsia hoitavien kohtaamispaikka, mutta myös samalla lapsi saa seurakunnan kasteopetusta.

Perhekerho on väylä myös tukea vanhempaa. Usein kerhoihin hakeutuu perheitä, joita ei muuten tavoiteta tai kohdata. Perhekerho voi tukea perhettä myös parantamaan puolisoitten välisiä suhteita, joka puolestaan parantaa lasten hyvinvointia. lapseen sekä perheeseen. Ihmissuhteita tukemalla voidaan antaa vanhemmille välineitä ja voimavaroja kasvatukseen, uskoon, kotityöhön ja hengelliseen elämään. (Evl.fi.)

2.1 Toiminta ja aktiviteetti yhteisissä hetkissä

Mitä kerhoissa sitten tehdään? Olen itsekin opintojeni aikana tehnyt kerhosuunnitelman, jossa piti näkyä päivän aikataulut sekä aktiviteetit. Ohjaajien tehtävänä on pohtia aktiviteetteja yhteisiin hetkiin. Toiminnan suunnittelu on myös vuorovaikutuksellista kerhossa käyvien perheiden kanssa. Ohjaajat miettivät kerhon toiminnan sisältöä, mutta siihen vaikuttaa vahvasti myös kerholaisten vanhempien -ja etenkin lasten toiveet. Vuorovaikutus ja toiveiden kuuntelu osoittaa hyvää ammattitaitoa sekä joustavuutta. Toiminnan tulee lähteä yhteisten näkökulmien etsimisestä, lasten ja perheiden elämänskysymysten ja tarpeiden kohtaamisesta. (Elomaa 1997, 118–119.) Vuorovaikutteisuus on mielestäni tärkeää, koska tällä tavoin voidaan lisätä kerhon mielekkyyttä ja monipuolisuutta ja perheet kokevat, että he ovat tulleet kuulukuksi.

Vain mielikuvitus on rajana mitä kerhoissa lasten ja vanhempien kanssa keksii. Tilannetaju on myös tässä asiassa merkittävä. Joissain kerhoissa yhteiset askarteluhetket ovat mieluisia, mutta toisella ryhmällä tällainen ei kiinnosta lainkaan. Niille ryhmille, joita askartelu ei kiinnosta, on paljon muita monipuolisia vaihtoehtoja, joita kerhoissa voidaan hyödyntää. Maalaaminen ja piirtäminen ovat lapsille mieluista tekemistä. Kerhoissa voi olla myös musiikkia, loruja, lauluja ja leikkiä. Erilaiset sadut ja kertomukset ovat myös yleisiä ja hyviä aktiviteetteja. Jokaisen kerhon toimintatavat muodostuvat siitä, mitkä asiat ovat kerholaisille tärkeitä. (Lindfors 2000, 16–17, 21-27.) Kerhoon voi löytää aktiviteetteja erilaisista kirjoista sekä verkkosivuilta. Esimerkiksi “Sinelli.fi” - sivustolta löytyy monenlaista tekemistä lapsille.

Lapset eivät osaa usein kerhossa vielä lukea ja siksi heidän sisäistä maailmaansa kannattaa ruokkia esimerkiksi erilaisten kuvien ja symbolien avulla. Kun Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen, Jumala antoi hänelle lahjan luoda sisäisiä kuvia. Symbolien esimerkiksi kerrontaan käytettävien esineiden tai kuvallisten kirjojen käyttöä on hyvä hyödyntää kerhossa.

Lapset oppivan kyvyn sisäiseen näkemiseen ja itsensä ilmaisuun, joka on olennainen osa ihmisyyttä. Sen kautta lapsi pystyy rakentamaan oman maailman kaikkeutensa, jossa lapsi järjestää toiveitaan, kokemuksiaan, hajottaa ja rakentaa niitä uudelleen. (Virtanen 2005, 61.)

Seurakunnan kerhot ovat kristillisen näkökulman mukaan myös Jumalan kohtaamista, ja siksi hartaudet ovat läsnä kerhoissa. Hiljentyminen, hartaus ja erilaiset raamatunkertomukset ovat lämmin yhdessä olemisen hetki. Ohjaajan on hyvä miettiä, miten hartauteen rauhoitutaan myönteisesti, että ilmapiiri olisi mahdollisimman lämmin. Hartauden tunnelmaan voi vaikuttaa esimerkiksi panostamalla alttariin. Kauniin teeman mukaisen alttarin saa erilaisten kankaiden, kasvien ja esineiden avulla. Kynttilät ja hartauden laulut voivat vaikuttaa myös myönteisen kokemuksen syntyyn ja pyhyden tuntemiseen. (Lindfors 2000, 26–28.)

Pyhyden kokemus on ihmisen sisäistä kokemusta, joka voi esiintyä hartauden aikana tai olla myös osana arkea ja juhlia. Hiljentyminen voi olla monelle nykyajan yhteiskunnassa elävälle ihmiselle se hetki, jolloin hänellä on tilaa pysähtyä ja vaan olla. On hyvä kiireiden keskellä pysähtyä kuuntelemaan itseään ja tuntea Jumalan läsnäolo. (Lindfors 2000, 27–28.) Pyhäksi tekemisen ja kokemisen prosessi voi olla sekä ei-uskonnollista tai uskonnollista. Pyhän kokemuksia voi syntyä monenlaisista arjen asioista. Pyhyden kokemus voi liittyä esimerkiksi läheisiin ja rakkauteen, ihmisarvon toteutumiseen, rauhaan ja lepoon sekä yhteisöllisyyteen. (Pessi ym. 2018, 4-8.)

Kiireettömyys voi tämän päivän vanhempien arjessa unohtua. Suorituskeskeisen yhteiskunnan painostamana ihmiset eivät osaa enää niin hyvin vain olla. (Rauhalampi 2019.) Jo lapset saattavat joutua kohtaamaan erilaisia riskejä ja suorituspainetta. (Cacciatore, Kortenniemi- Poikela & Huovinen 2008, 8.) Voin myöntää sen olevan itselleni myös hankalaa, aktiivinen ihminen kuin olen. Hiljentyminen on kuitenkin itsellenikin läsnä omassa arjessa. Se on hetki itselleni ja hiljaisuudelle. Koen sen olevan minulle merkittävä hetki, vaikka se joskus saattaa kestää vain muutamia minutteja. Kerhoissa hartaus on suuressa roolissa. Sieltä asti lapsia opetetaan myönteiseen hartaushetkeen. Tämä välittyy pienemmillekin lapsille esimerkiksi tunnelmana, tuoksuna tai rauhoittavana lauluna. (Lindfors 2000, 28.)

2.2 Mistä on tehty toimiva ryhmä?

On huomattavasti helpompaa suunnitella ja toteuttaa kerhon toimintaa hyvissä ja toimivissa tiloissa. Tilassa, jossa on useampia huoneita, on paljon helpompi jakaa ryhmää eri toimintoihin.

Tällöin voidaan ottaa hyvin huomioon eri ikäisten tarpeet. Turvallisuus ja terveellisyys on kerhotiloissa tärkeää. Lapset ovat paljon lattialla ja siksi pitää huolehtia, että lattia on puhdas ja lämmin. Tilojen täytyy olla turvalliset, jotta lapset voivat liikkua vapaasti ja vanhempien ei tarvitse pelätä, missä lapset menevät. Jos kerhon tiloissa on paikka, joihin voi pudota tai juuttua, ne ovat iso turvallisuus riski. (Lindfors 2000, 18.) Seurakuntien varhaiskasvatuksen lapsiryhmät toimivat usein sellaisissa tiloissa, joissa on muitakin eri-ikäisiä ryhmiä ja käyttäjiä. Tämä saattaa asettaa ohjaajille haasteita toimintaympäristön suunnittelussa. (Kaihlanen 2013, 85.)

Kerhoryhmän koko vaihtelee ryhmästä, paikkakunnasta ja seurakunnasta koosta riippuen. Joskus osanottajia on todella paljon ja välillä kerhoon saapuu muutama lapsi ja vanhempi. Ohjelma tulee suunnitella sen mukaan, että osataan varautua molempiin. Ohjelman tulee olla vapaata ja joustavaa, usein jonkun teeman ympärille rakentuvaa toimintaa. Joustavuus on hyvä elementti, koska ikinä ei voi tietää kauanko jossain aktiviteetissa menee. Joskus voi kulua vähemmän aikaa ja joskus enemmän. Työntekijän on hyvä omata tietynlaista tilannetajua. (Lindford 2000, 19.) Perhetyöntekijä Kempainen kertoi haastattelussaan, että keskimäärin yhteen perhekerho kertaan osallistuu noin 20 henkilöä aikuisia ja lapsia. Viikossa perhekerhoissa käy noin 14 eri perhettä. Vuodessa eri perheitä käy yhteensä noin 55 kappaletta. Kempainen huomautti, että samat perheet saattavat käydä useammin viikossa. Eli osallistuvat useampaan eri kerhoon. (Kempainen, 2021.) Kempaisen luettelemien perheiden määrä on selkeästi pienen paikkakunnan kävijämääräksi mielestäni oletettu. Sodankylän kunnassa on tällä hetkellä asukkaita noin 9000 (Tietoa Sodankylästä. 2021). Kerhon kellonajat ovat hyvä olla perheiden aikataulut huomioon ottavia. Tekemäni kyselyn mukaan vastaajat ovat hyvin tyytyväisiä nykyisiin aikatauluihin Sodankylän kerhossa. Tähän palaan vielä tarkemmin tutkimustuloksissa.

Keräämäni aineiston pohjalta sekä kokemukseni valossa olen sitä mieltä, että kerhoon tulevat aikuiset etsivät sieltä seuraa ja vertaistukea, ihmisiä, joiden kanssa voi jakaa omia kokemuksiaan esimerkiksi vanhemmuudesta. He hakevat lapsilleen positiivisia kokemuksia sekä voimaa arkeen. Koen, että ohjaajan tehtävä on panostaa tutustumiseen ja auttaa kerhoon tulijoita pääsemään puhumisen ja toiminnan alkuun. Ohjaaja johdattelee siihen, miten kerhossa toimitaan. Yhdessä olemisen tapa ja rytmi löytyvät ohjaajan avustuksella. Siksi hänellä on suuri rooli tutustumisen ja ryhmäytymisen toteuttamisessa. Tutustumista ohjaaja voi edesauttaa esimerkiksi luomalla ensiksi turvalliset puitteet kokoontumiselle ja viedä sitä eteenpäin, siten että tutustuttaa kaikkia ihmisiä toisiinsa. Myös niiden, jotka ovat ennestään tuntemattomia. Tästä vähitellen ryhmän dynamiikka syvenee ja erilaiset persoonat löytävät tavan toimia

yhdessä. Yleensä ryhmän “käynnistyminen” tapahtuu noin 3–5 kokoontumiskerran aikana. Toisten ihmisten huomioon ottaminen ei ole kaikille ihmisille itsestään selvyyttä. (Lindford 2000, 22-23.)

Olen itse huomannut, että juuri tämän kaltaisia ihmisiä on vaikein ohjata kerhotilanteessa. Lindford (2000) kirjoittaa, että ohjaajan tehtävänä on auttaa juuri tällaisia ihmisiä asettumaan kerhon tapoihin. Ohjaajan asenne tulisi aina olla ystävällinen, arvostava sekä hyväksyvä, vaikka hän joutuisikin puuttumaan jonkun tekemisiin. (Lindford 2000, 22-23.)

Työntekijöiden yhteistyö on olennainen osa hyvän kerhokokemuksen syntyä. Kerhon toteutukseen usein osallistuvat eri työalojen työntekijät. Kerhoissa voi olla esimerkiksi mukana pappi, kanttori, lapsityöntekijä, perhetyöntekijä sekä diakoniatyöntekijä. Täytyy muistaa, että kerholainen sekä heidän vanhempansa aistivat vallitsevan ilmapiirin. Hyvä yhteistyö ja ohjaajien välinen työsuhte heijastuu myönteisesti kerhon yleiseen ilmapiiriin sekä kerholaisten kanssakäymiseen. Minusta tämä on erittäin tärkeä muistaa. Sekä aikuinen ja että lapsi kyllä huomaa, jos välit ovat kireät. Se saattaa aiheuttaa turvattomuuden tunteita sekä epämiellyttävää ilmapiiriä kerhossa kävijöille. Kerhon vetäminen on ohjaajan työtä ja sen tulisi sujua silloinkin, kun ohjaajat eivät pidä toisistaan. Kyse on ammatillisesta toimimisesta työympäristössä. (Lindford 2000, 18–19.) Seurakunta ei ole olemassa vain itseään varten, vaan sillä on tehtävä, joka rohkaisee avautumaan yhteiskuntaa päin. Sen takia yhteistyön kautta lapsi- ja varhaiskasvatustyössä luodaan yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan. Kasvatuksen tehtäväkentälle voi kuulua esimerkiksi neuvola, kunnan päivähoito sekä urheiluseurat. Lapsityön kysymys onkin edelleen, miten lapsityön voimavarat ja resurssit saadaan palvelemaan parhaiten perustehtävän toteutumista. (Elomaa 1997, 110–111, 106-107.)

Oman ja toisen ammattitaidon kunnioittaminen on yhteistyön avain. Lindford (2000, 18-19) toteaa, että asiat kannattaa selvittää tuoreeltaan, että mikään ei jää kaihtamaan. Tässä olen ehdottomasti samaa mieltä. Kerholaiset ovat ensimmäinen prioriteetti kerhotyössä, siksi työntekijöiden on tultava toimeen ja luottamuksellinen suhde luotava ainakin työtilanteissa.

Kerhon ohjaajilla on vastuu kerhon tunneilmaston hoitajana. Ohjaaja voi opetella samoja vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja kuin kerholaiset. Ohjaajan oma hyvinvointi on merkittävä asia, siksi hänen on tärkeää pitää huolta itsestään. Hänen pitäessä huolta itsestään hänen on paljon luontevampaa huomioida kerholaiset ja esimerkiksi vanhempien keskustelutarve. Lindford (2000) kertoi kirjassaan hyvän tavan kehittää omaa myönteisen vuorovaikutuksen taitoa:

Smile= hymy (ensimmäinen myönteinen ele)

Open= avoin (halukas vuorovaikutukseen, vastaanottavainen)

Forward= eteenpäin suuntautunut (katse ja mieli kohti tulevaa)

Touch= koskettaminen (tervetuloa kätellen, halaten)

Eyecontact= katsekontakti (osoitetaan kiinnostusta, kuunnellaan)

Nod= nyökkäys (hyväksymisen merkki)

Kun kerää edellisistä englanninkielisistä sanoista alkukirjaimet, tulee sana SOFTEN; hellyys, pehmeys. (Lindford 2000, 20.)

Tämä yllä oleva metodi on oivallinen apu ihmisten kohtaamisessa. Kohtaamisesta kerron vielä lisää myöhemmin.

2.3 Muuttuva ryhmä ja lapsen asema ryhmässä

Kerhojen osanottajat vaihtelevat kerhokerroilla, vaikka tietty vakiojoukko vanhempia sieltä usein löytyy. Jokaisella kerralla kerhossa saattaa olla uusia ihmisiä, samalla kuin moni tuttu kävijä puuttuu. Tästä syystä perhekerhot ovat muuttuvia ryhmiä. Ohjaajan on hyvä opetella erilaisia tekniikoita ryhmäyttää sekä saada uudenlaiset ryhmät toimimaan yhdessä. Mukana voi olla myös eri ikäisiä osallistujia. Mukana voi olla nuoria ensimmäisen lapsen saaneita, isovanhempia tai vanhempia äitejä ja isiä, joilla on monta lasta. (Lindford 2000, 21.) Jokainen ryhmä on erilainen ja vaatii yksilöllisen ryhmäytysajan. (Opetushallitus 2021.)

Toimi lapsen yhteisönä sitten koulu, päiväkotia tai perhekerho, lapsen haasteena on löytää oma paikkansa ryhmässä. Kerhoryhmien muuttuvuuden vuoksi lapset voivat kokea olevansa jatkuvassa liikkeessä. Ryhmäkoot vaihtelevat ja kerholaiset vaihtuvat usein kerhovuoden aikana. Kyrölämpi-Kylmänen (2010) toteaa, että osa asiantuntijoista sanoo sen olevan eduksi lapselle.

Alle kouluikäisetkin lapset etsivät omaa paikkaansa ryhmässä ja muodostuvatkin erilaisiksi toimijoiksi ryhmän sisällä.

Joidenkin lasten ympärille hakeudutaan ja toinen lapsi saattaa leikkiä vähän syrjemmässä. Jokaiselle lapselle on kuitenkin tärkeää tulla hyväksytyksi. Lapsen rooli ryhmässä ei ikinä määräydy ennalta, vaan se muotoutuu vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa sekä fyysisellä toiminnalla että kielellisellä ja ei kielellisellä toiminnalla. (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 102-104.)

3 KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN

Lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tuetaan niin päivähoitossa kuin perhekerhoissakin. Minusta niitä kahta ei tarvitse tässä asiassa erottaa toisistaan. Seurakunnan varhaiskasvatuksessa usko on läsnä enemmän ja eri tavalla kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Kummassakin varhaiskasvatuksen muodossa lasta kuitenkin pyritään parhaan mukaan tukemaan ja auttaa häntä kasvamaan ja kehittymään tasapainoisesti. Varhaiskasvatuksen laissa luvussa yksi, pykälässä 3 kerrotaan varhaiskasvatuksen tavoitteita. Siinä sanotaan esimerkiksi, että pitää edistää jokaisen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia tai esimerkiksi turvattava lastakunnioittava toimintatapa sekä edistää yhdenvertaisuutta opettamalla lapsia kunnioittamaan muiden katsomuksellista, kulttuurillista sekä uskollista taustaa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 3.)

Lapsen kehitystä pyritään tukemaan varhaiskasvatuksessa, eli tässä tapauksessa perhekerhoissa, normaaleilla kasvatusmenetelmillä ja hyvällä yhteistyöllä vanhempien kanssa (Risku 2018). Sekä turvallisella vuorovaikutuksella omaikäisten kanssa. Kerho on nimenomaan yhdessä olemista ja kasvamista. Siellä saa turvallisesti oppia uutta ja totutella toimimaan ryhmässä sekä kasvaa yksilönä. Tämä onkin tärkeää. Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa ja kehittyä yksilönä siten, että hänet hyväksytään juuri sellaisena, kuin hän on. Tämä on mielestäni perusta sille, että lapsi oppii kunnioittamaan ja arvostamaan itseään sekä muita. Rakastava lähipiiri ja turvallinen kohtaaminen auttavat lasta kasvamaan.

Kaihlanen (2013) toteaa kirjan “Tää olis keskellä” artikkelissa, että jokainen voi itse miettiä psyykkisellä, fyysisellä ja yleisellä tasolla, millaisessa ympäristössä kokisi olon turvatuksi ja missä leikit ja tutkiminen sujuisivat parhaiten, jos olisi vielä lapsi. Entä mitkä tilanteet mahdollisesti rajoittavat luonnollista tutkimisen halua ja leikkiä ja luovat turvattomuutta ja yksinäisyyttä. Pohtimisen arvoista olisi myös se, missä ja miten kavereita olisi helpointa ja luonnollisinta kohdata. (Kaihlanen 2013, 83.) Näitä on hyvä pohtia, koska nämä määrittävät hyvin paljon sitä, millaiseksi lapset olonsa tuntevat sosiaalisissa kerhotilanteissa.

Kerhotilanteet tapahtuvat Sodankylän seurakunnan perhekerhoissa usein samoissa toimintaympäristöissä eli sisällä pappilassa tai ulkona pappilan ympäristössä. Välillä tehdään joitain päiväretkiä, mutta pääasiassa kerhoilu tapahtuu pappilassa. Toiminta on vaihtelevaa ja monipuolista.

Koen Sodankylässä olevan hyvä tilanne siinä mielessä, että pappilan piha on turvallinen paikka lapsilla leikkiä. Siinä ei ole autotietä vieressä ja siellä on sopivasti tilaa ja piha on lapsiystävällinen pienine leikkipuistoinen. Pappila on viimeinen talo tien päässä ja ympärille aukeaa puistoalue. Tämä ei ole itsestäänselvyys, koska kaupungissa tällaisen ulkoilutilan suominen lapsille voi olla haastavaa. Sodankylässä sisätilat on rakennettu ja sisustettu hyvin lasten näköisiksi, mikä mielestäni lisää tunnelmaa. Seinillä on lapsia kiinnostavia kuvia, kalusteet ovat matalia ja pieniä, leikkikalusteet ovat iloisen värisiä, matot ovat värikkäitä ja askartelutilassa on lasten piirustuksia. Luonnon hyödyntäminen Lapissa on myös mahdollista ja suotavaa. Lasten kanssa voi tehdä helposti retkiä luontoon. Pappilan vieressä sijaitsee pieni luontopolku sekä makkarapaistokota. He saattavat oppia tärkeää luonto- ja ympäristötietoa ja kulkemaan luonnossa. (Kaihlanen 2013, 84.)

Ympäristö ohjaa ja kasvattaa lasta monella tavalla. Vastuu ympäristöstä esimerkiksi roskien keräämisellä on tänä päivänä ilmastonmuutoksen takia tärkeää. Metsässä, kerhotiloissa sekä muualla ulkona lapsi saa mahdollisuuden olla lapsi. Hän saa rohkeasti oppia, tutkia, leikkiä ja liikkua yhdessä muiden kanssa. Ohjaajien tehtävänä on pitää huoli tiloista ja muista paikoista ja niiden ylläpitäminen, suunnittelu, uudistaminen ja kehittäminen lapsiryhmän kehityshaasteiden kautta on eduksi monella tapaa. (Kaihlanen 2013, 84.) Lapsen terveys ja hyvinvointi ovat tiiviisti sidoksissa myös sidoksissa fyysisen ympäristön tilaan. Hyvälaatuinen ympäristö täyttää jo itsessään lapsen perustarpeita. (Euroopan ympäristökeskus 2020.)

Ympäristö ei ole kuitenkaan vain fyysinen ympäristö eli materiaalit, tilat ja välineet. Siihen kuuluu myös psyykinen ja sosiaalinen ympäristö eli lapsen omat tuntemukset, vuorovaikutus ja niistä nousevat kerhon arvot ja asenteet. Abraham Maslowin (1908–1970) kehittämän tarvehierarkian mukaan ihmisen perustarpeisiin kuuluu juurikin turvallisuus. Ympäristöstä, kuten kerhotiloista ja pihapiiristä sekä luotettavista aikuisista kumpuava turvallisuus mahdollistaa lapsen korkeampien tarpeiden täyttymisen. Tämä tarkoittaa sitä, että perustarpeet liittyvät toisiinsa. On paljon helpompaa toteuttaa itseään (korkeampi tarve), kun alemmat välttämättömät tarpeet, kuten turvallisuuden tunne sekä fyysiset tarpeet ovat tyydytettynä. (Green, 2000.) Jos lapselta puuttuu turvallisuuden tunne ympäristöstä, lapsen kyky toteuttaa omaa potentiaaliaan vaarantuu. Aivot eivät toimi kunnolla ja lapsi ei tunne olevansa turvassa. Huges (2011) kertoi kirjassaan esimerkin lapsesta, joka seuraa kissaa, joka leikkii pallolla.

Lapsi seuraa kissan leikkiä aktiivisesti ja on koko ajan liikkeessä. Jos kissa sattuu yhtäkkiä raapaisemaan lasta, lapsi alkaa itkeä ja hakee välittömästi turvaa vanhemmasta. (Huges 2011, 31.) Juuri tällaiset tilanteet, kun lapsen täytyy rakentaa turvallisuus uudelleen, jonkun yllättävän pelottavan tilanteen vuoksi. Kiintymyssuhde on tuolloin turvallinen ja onnistunut, jos lapsi pystyy yllättävien tilanteiden jälkeen jatkaa elämää “normaalisti”. (Huges 2011, 31.)

3.1 Ikäkaudet

Perhekerhoon voi osallistua minkä ikäinen lapsi tahansa kouluikänsä asti. Alle kouluikäiset lapset voidaan jaotella kuuteen ikäkauteen, jotka ovat 0-1-vuotiaat, 1-2-vuotiaat, 2-3-vuotiaat, 3-4-vuotiaat, 4-5-vuotiaat ja 5-6-vuotiaat.

Lapsen ensimmäiset ikävuodet ovat tärkeitä, koska silloin luodaan pohja myöhemmälle kasvulle ja kehitykselle. Tämä on merkittävää myös aivojen kehittymisen kannalta. Varhaisvuodet ovat keskeinen aika aivojen kehittymiselle ja toistuvat kokemukset muovaavat aivojen toiminnallisia rakenteita. Vauva tarvitsee vanhemman, johon hän voi solmia varman ja pitkäkestoisen tunnesuhteen. Myös kerhossa toiminnassa ohjaajan on toimittava vauvan tarpeiden mukaan. Tällöin puhutaan varhaisesta vuorovaikutuksesta ja sen merkityksestä vauvan eri kasvuympäristöissä. Varhaisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan kaikkea, mitä vauva kokee ensimmäisenä vuotenaan yhdessä lähiympäristönsä kanssa. Olennaista on, että lapselle muodostuu varhaisissa vuorovaikutussuhteissa pohja perusturvallisuudelle. Se heijastuu myöhempisiin ihmissuhteisiin, minäkuvan ja itsetunnon sekä empatiakyvyn kehittymiseen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.)

Ensimmäisten elinvuosien varhaisen vuorovaikutuksen hyvä laatu tukee lapsen psyykkistä terveyttä sekä tukee aivojen kehittymistä. Psyykinen terveys tarkoittaa tasapainoista ja hyvää elämää sekä psyykkisten häiriöiden puuttumista. On todettu, että varhaiset negatiiviset kokemukset saattavat muuttaa aivojen rakennetta. Parhaat eväät saa sellainen lapsi, joka on saanut riittävästi vanhempien eläytyvää tukea. Lähimmäisten tuella autetaan lasta luomaan itsearvostusta eli luottamusta itseensä ja muihin. (Hermanson 2019.)

1–2 – vuotiaana lapsi pystyy enemmän vaikuttamaan tapahtumiin ja asioihin kuin alle yksi vuotiaana. Yksi isoimmista asioista on se, että lapsi oppii kävelemään. Hän pystyy jo esimerkiksi kerhossa ilmaisemaan itseään samalla tavalla kuin kotona. Lapsi tutustuu itseensä ja lähiympäristöönsä aktiivisemmin. (Mannerheimiin lastensuojeluliitto 2021.)

2–3 – vuotiaana lapsesta tulee yleensä rauhallisempi kuin aikaisemmin. Lapsi touhuaa ja oppii jatkuvasti uusia asioita. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsi ei tarvitsisi aikuisen jatkuvaa huolenpitoa. Lapsen olisi hyvä kohdata pettymykset ja epäonnistumiset yhdessä vanhemman kanssa. Vanhemman tulee asettaa myös rajoja lapselle, jotta hän oppii kohtaamaan arjen haasteita ja vuorovaikutustilanteita. Sama pätee myös 3–4 - vuotiaan lapsen elämään. Leikit ovat usein hyvin vilkkaita ja joskus jopa rajuja ja siksi niihin tarvitaan aikuisen ohjausta. (Mannerheimiin lastensuojeluliitto 2021.) Esimerkiksi kerhossa ollessa täytyy lapsella olla rajat. Kerhotilanne on sosiaalinen tilanne, jossa on muitakin lapsia. Lapsen täytyy oppia, että kaikki ei aina mene hänen mukaansa, vaan täytyy oppia joustamaan ja jakamaan. Kerhossa juuri näitä asioita pääsee opettelemaan.

4–5 – vuoden iässä olennaista on, että lapsi alkaa ottaa enemmän muita ihmisiä huomioon. Lapsi ei ole enää niin itsekeskeinen kuin aikaisemmin. Lapsen itsenäistymisen myötä hän on vähemmän riippuvainen vanhemmistaan, mutta silti tarvitsee heitä vielä moneen asiaan. Rohkaisu ja säännöt ovat tärkeitä asioita tuomaan turvallisuutta tämän ikäisen lapsen elämään. Lapsi tarvitsee vanhemman kannustusta oma aloitteellisuuteen sekä itsenäiseen leikkiin. Aikuisen tulee myös opastaa lasta sosiaalisessa ja moraalisessa ajattelussa. Samoin 5–6 – vuoden ikäisenä lapsi tarvitsee näitä asioita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.) Ajattelen, että nämä asiat ovat merkittäviä juuri tähän ikään. Moraalinen kehitys ja esimerkiksi vanhempien arvot “tarttuvat” lapseen hyvin aikaisin.

Tämä tulee kerhon ohjaajienkin huomioida. Heidän omat arvonsa näkyvät heidän toiminnassaan ja ohjaustavassaan. Lapsia ei kannata aliarvioida pienen kokonsa vuoksi. He ymmärtävät hyvin paljon, vaikka eivät osaa sitä varsinaisesti sanoittaa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.)

3.2 Lapsikeskeinen kasvatus ja vahvistava kohtaaminen

Lapsikeskeistä kasvatus tapaa arvioidessa on hyvä avata 1900-luvun kasvatusteoreetikkojen käsityksiä. Esimerkiksi John Deweyn lapsikeskeiseen pedagogiikka on yksi tunnetuista 1900-luvun pedagogiikoista. Deweyn kasvatustieteellinen pedagogiikka voidaan laittaa yhteen kattavaan viitekehukseen: ”kokemus ja kasvatus” eli experience and education. (Hytönen 1992, 11.)

Perimmäinen ajatus Deweyn kasvatustieteessä on oppivan yksilön kokemukset. Todellinen oppiminen tapahtuu kokemuksen kautta.

Kaikki kokemuksemme eivät ole kuitenkaan kasvattavia. Kun kokemus esimerkiksi vaikuttaa vääristävästi ja tukahduttavasti uusien kokemusten syntyyn, se ei ole kasvattavaa. Haasteena tässä kokemuspohjaisessa kasvatuksessa nähdään se, miten valita ne kokemukset, jotka vaikuttavat rakentavasti. Ratkaiseva osuus kokemusten valinnassa on kasvattajan toiminnalla. Kasvattajalla tarkoitetaan pääsääntöisesti vanhempia, mutta koen, että myös lapsen lähiympäristön ihmiset, kuten kerhon ohjaajat ja sukulaiset kasvattavat lasta.

(Hytönen 1992, 20–21.)

Kristillisen käsityksen mukaan Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen ja siksi jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja ainutkertainen. Jokainen ihminen on Jumalan luoma, Jumalan rakastama, toivoma sekä hyväksyvä. (Virtanen 2005, 63.) Tämän sanoman tulisi johdatella kerhonvetäjiä toimimaan kerhossa lapsien parhaaksi ja lapsen hyväksi.

Lapsikeskeinen toiminta on lapsen näkökulmasta onnistunutta kohtaamista. Lapsikeskeinen toiminta pohjautuu lapsiystävällisten tapojen käyttöön sekä näkökulman ymmärtämiseen ja huomioimiseen. (Pelastakaa lapset.) Lapsikeskeinen näkökulma toteutuu parhaiten, kun noudattaa seuraavia neuvoja:

1. Tutustu lapseen ja opi tuntemaan mikä on hänelle tärkeää
2. Kerro lapselle, mitä tapahtuu ja kuuntele arvostavasti hänen ajatuksiaan
3. Anna lapsen vaikuttaa tekemisen tapoihin sekä ole itse oma-aloitteinen, mutta anna lapsellekin siihen mahdollisuus
4. Osoita aitoa kiinnostusta lapsen tunteisiin ja ajatuksiin sekä ota ne huomioon vuorovaikutuksessa (Pelastakaa lapset.)

Yksilöllisyyden korostaminen on tärkeää, mutta sitä on myös kritisoitu. Jos pedagogiikka kaventuu vain yksilöllisyyden korostamiseksi, menetetään mahdollisuus käyttää apuna samalla tavalla ajattelevien muodostavia ryhmiä, Hytönen (1992) toteaa. Ajattelen ihan samalla tavalla. Yksilöllisyys ja individualismin käsite lapsikeskeisessä kasvatuksessa ovat tärkeitä asioita. Olemme kaikki yksilöitä ja lapset pitää huomioida sen mukaan. Silti on tärkeää opettaa lapsia toimimaan ryhmässä ja toimimaan yhdessä. Silloinkin kokemusoppiminen on mahdollista. (Hytönen 1992, 113.)

Kohtaaminen kasvattajan ja kasvatettavan välillä on tähdellinen käsite. Millaista on lapsen vahvistava kohtaaminen? Onneksi kohtaaminen on alettu viime vuosina ymmärtää keskeiseksi asiaksi ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Olipa kysymys sitten vanhemman kohtaamisesta kerhoon tullessa, lapsen kohtaamisesta surun tai pettymyksen hetkellä, yhteisistä ilon hetkistä tai mistä vain, toiminnan perusta on välitön kohtaaminen. Toimivalla kohtaamisella lapseen ja vanhempaan luodaan yhteys ja muodostetaan luottamuksellinen suhde. Epäonnistuessaan kohtaaminen voi myös muodostaa etäisyyden sekä tuottaa epäluuloisuutta. Kohtaamisen voi siis rakentaa ja rikkoa, se vahvistaa tai haavoittaa ihmistä. (Mattila 2011, 15.) Arvostavaa ja laadukasta kohtaamista voi oppia ja kannattaakin. Onnistunut ja laadukas kohtaaminen edellyttää ohjaajalta omaan ihmisyyteen suostumista ja sen mahdollistaman sydämellä näkemisen, myötätunnon sekä myötäelämisen taidon ja viisaudella vahvistetun älykkyyden käyttämisen. Kohtaamisen perustana jokaisen ihmisen ainutkertaisuuden ymmärtäminen. Kerhossa käyviä vanhempia ja lapsia kohtaan on otettava arvostava asenne, joka mahdollistaa hyvän kohtaamisen oppimisen. (Mattila 2011, 16.)

Kohtaaminen ei ole yksinkertaista ja pinnallista tapaamista, vaan monikerroksista kasvokkain asettumista. (Mattila 2011, 15.) Mietitään vaikka tilanne, jossa uusi vanhempi saapuu kerhoon. Häntä jännittävät uudet ihmiset ja uusi tilanne. Hän kaipasi vastaanottavaa ohjaajaa, mutta ohjaaja onkin poissa-oleva. Ohjaana ottaa heidät vastaan tökerösti, jolloin vanhempi tuskin on rennoin mielin menossa kerhoon, kun ohjaaja ei katso silmiin eikä ole rento ja optimistinen. Tämä pieni asia saattaa vaikuttaa siihen, haluaako vanhempi mennä toista kertaa kerhoon tai kokeeko hän ohjaajat vastaanottavina.

Jotta tapaamisten kosketuspinta osoittautuisi todelliseksi eikä pinnalliseksi hymistelyksi, tarvitaan kuuleminen, näkeminen sekä toisen ihmisen nähdyn tuleminen. Vielä syvemmällä oleva kohtaamisen kerroksia ovat ihmisyyden ja elämän arvostaminen sekä kohtaamien ihmisten tarinoiden merkityksen ym-

märtäminen, avoin ja totuudenmukainen, nöyrä asenne elämään. Elämäntarinan kokonaisuudesta katsoen lapsen tarina ei ole vain lapsen tarina, vaan ihmisen tarina. Tämä on arvostavan kohtaamisen oivalus. (Mattila 2011, 15–16.)

Lapsi on aktiivinen toimija, joka tutkii, kokee ja oppii. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa lapsi osallistuu ja vaikuttaa. Kerhotilanteessakin, niin kuin kaikkialla lapsi tulee ymmärtää ja kohdata ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat vahvuudet ja tarpeet. Seurakunnan eri toiminnassa huomioidaan lapsen kokonaisvaltaisuus ja hänelle ominaiset toimintatavat kristillisen ihmis-käsityksen pohjalta. (Vasu kirkossa 2017.)

Lapset seurakuntalaisina – asiakirjassa todetaan, että kirkon varhaiskasvatus on lasta varten ja sillä pyritään lapsen hyvään. Toiminta on lapsilähtöistä, joka tarkoittaa lapsen aktiivisuudelle ja luovuudelle tilan antamista. Lapsuus on ainutlaatuinen elämänvaihe, jolloin lapsella on oikeus olla rakastettu, hyväksyty ja turvassa. Tämä onkin erityisen tärkeää, koska lapsikeskeisen ja lapsilähtöisen toiminnan tulee olla sellaista, että lasta kuunnellaan toiminnan suunnittelussa. Lapsella on oikeus omiin ajatuksiin ja mielipiteisiin. (Vasu kirkossa 2017.)

“Lapsena oleminen on tärkeämpää, kuin se mitä lapsesta tulee” - on mielestäni äärettömän kauniisti sanottu. Se kuvaa juuri sitä, että lapsen täytyy saada leikkiä ja hänellä on oikeus tulla hyväksytyksi. Seurakunnassa on olennaista myös se, että lapsi kelpaa juuri sellaisenaan itselleen, muille ihmisille sekä Jumalalle. Jeesuksen näkemyksistä nousee hyvin vahva näkemys lapsen arvosta ja merkityksestä. Seurakunnan kerhoissa on Jeesuksen esimerkin mukaisesti tehtävänä siunata lapsia. Siksi seurakunnan lapsikäsitys tulee näkyväksi kerhon toiminnassa. Ohjaajien tulee vahvistaa sitä, mikä on hyvää. Vuorovai- kutuksen, ilmapiirin sekä rakenteiden tulee tukea lapsen osallisuutta kerhossa sekä kannustaa uuden ko- keilemiseen, omiin ajatuksiin ja muiden kuunteluun. (Vasu kirkossa 2017.)

Lasta kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri tukee niin kotona kuin kerhossakin lasta kertomaan myös mieltä askarruttavista asioista. Vanhempien ja ohjaajien tehtävä on luoda lapselle ilmapiiri, missä hän voi ilmaista itseään haluamallaan tavalla. (Vasu kirkossa 2017.) Itse olen omassa lapsuudessani elänyt tällai- sessa ilmapiirissä. Olen saanut kannustusta olemaan oma itseni sekä vapauden puhua iloisista ja surulli- sistakin asioista. Tästä olen erittäin kiitollinen, koska koen saaneeni siitä paljon voimavaroja moneen asiaan. Olen saanut esimerkiksi vaikeiden aiheiden käsittelyyn työkaluja sekä empatiakykyä. Siksi toi- voisinkin kaikille lapsille samanlaista hyväksyvää kasvumiljöötä.

3.3 Vanhempien tukeminen

Lasta on tärkeää tukea, mutta entä vanhemmat? Myös vanhempien tukeminen on tärkeää. Saavatko vanhemmat tarpeeksi tukea? Päävastuu lapsen kasvatuksessa on vanhemmilla. Heillä on tarvittaessa mahdollisuus saada tukea vanhemmuuteensa esimerkiksi sosiaalityön piiristä. Niin kuin aikaisemmin mainitsin, kerhon ohjaajan on tarkkailtava ympäristöään. Ohjaajan tulisi huomata, milloin huoltaja tarvitsee keskusteluapua. Tällaisia merkkejä voi olla esimerkiksi vanhemman huomattava väsymys ja sen esille tuominen. Vanhempi saattaa myös vaikuttaa poissa olevalta sekä ärtyneeltä, mutta merkkejä voi olla monenlaisia. Omien tarpeiden sivuuttaminen on hyvin yleistä pienen lapsen vanhemmille. Jaksakseen arjessa omien tarpeiden huomioiminen on kuitenkin tärkeää. Omat harrastukset, kavereiden tapaaminen tai keskustelut ohjaajan kanssa saattavat olla monelle vanhemmalle merkittävä voimavara. Tästä kirjoittaa Mannerheimin lastensuojeluliitto (2018) julkaisussaan “Vanhemman jaksaminen” sekä Kalland ja Salo (2020) artikkelissaan “Vanhemmuuden tukeminen vauva ja lapsiperheissä”.

Lastenohjaaja Tuula Kempainen kertoi haastattelussaan vertaistuen olevan samassa elämän tilanteessa oleville tärkeää. Kerhoon tulijat saavat voimavaroja omaan jaksamiseen ja vanhemmuuteen vuorovaikutuksessa muiden kerhon vanhempien kanssa. (Kempainen, 2021.) Vertaistuki terminä tarkoittaa kokemusten jakamista toisen saman kokeneen kanssa. Vertaistuen tärkeimmät elementit ovat kuunteleminen ja kertominen. Uskon vanhemmille olevan helpottavaa kertoa omista kokemuksista, tietäen, että toinen todella ymmärtää. (Terveyskylä 2020.) Perhekerhossa äidit ja isät pääsevät jakamaan kokemuksiaan muiden vanhempien kanssa. Tällöin vanhemmat saavat tarvittavaa tukea ja ymmärrystä siihen, että muillakin vanhemmilla saattaa olla samanlaisia tunteita. Vertaistuki lisää myös vanhempien yhteisöllisyyden tunnetta, kun toimitaan samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Matalan kynnyksen toiminta mahdollistaa vanhemmille sen, että kerhossa pääsee helposti purkamaan stressiä. Näen, että matalan kynnyksen palvelulla on suuri apu vanhempien jaksamiseen. Säästytään monelta isommalta murheelta, kun saadaan tiiviissä kerhoryhmässä vertaistuen kautta uusia sosiaalisia turvaverkkoja. (Palojärvi 2009, 14.)

Vanhempien kyky hoivata lastaan vaikuttaa vahvasti lapsen kehitykseen. Vauvan tarpeiden laiminlyönti voi vaikuttaa tunne-elämän kehittymiseen, fyysiseen terveyteen sekä aivojen kehitykseen.

Lapsen tunne- elämän ongelmat voivat hoitamattomina aiheuttaa asioiden kasaantumista myöhemmällä iällä. Siksi vanhemmuuden tuella on erityinen merkitys. Vanhemmuuden tukea on monenlaista, mutta se voidaan kuitenkin jakaa kolmeen pääluokkaan; universaali, kohdennettu ja intensiivinen tuki. Universaalia tukea ovat esimerkiksi neuvolapalvelut, joissa tarkoituksena on huomata mahdollisimman varhain mahdollinen lisätuen tarve. Kohdennettu apu on niille vanhemmille, jotka ovat jollain tapaa riskiryhmään kuuluvia (psykykkiset ongelmat) tai joiden lapsi tarvitsee erityistä tukea, esimerkiksi pitkäaikaisairausten takia. (Kalland & Salo 2020.)

Intensiivinen tuki on tarkoitettu sellaisille perheille, joissa vanhemmilla on vakavia mielenterveys ongelmia, päihdeongelma, väkivallan esiintymistä perheessä tai jokin muu asia, joka vaarantaa lapsen turvallisen kehityksen.

Kalland & Salo (2020) käsittelevät artikkelissaan pääasiassa sellaisia interventioita, joita on jo käytössä Suomessa. Yhteistä näille interventiomalleille on esimerkiksi selkeä pohjautuminen taustateoriaan tai niiden toteutukseen liittyvä käsikirja ja niiden kesto on aikarajattu. Interventiot voidaan jakaa kolmeen taustaluokkaan: sosiaaliseen oppimiseen pohjaavat vanhemmuustaitoja vahvistavat interventiot, mentalisaatioteoria sekä kiintymyssuhdeteoria. (Kalland & Salo 2020.) Tavallisten arkiaskareiden ja kohtaamisten kautta nämä toteutuvat. Näin voisi ajatella myös kerhotilanteesta. Kehossa tapahtuvat turvalliset toistuvat toiminnot vaikuttavat samalla tavalla lapsen itsesääntelyn kehittymiseen ja muuhun sosioemotionaaliseen kehitykseen. (Määttä, Koivula, Huttunen, Paananen, Närhi, Savolainen & Laakso 2017, 36.)

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan ensimmäisenä ikävuotena muodostuvaa sisäistä mallia, jonka avulla lapsi osaa ilmaista vuorovaikutustilanteessa vanhemmalle hoivan tarpeensa. Vanhemman ja lapsen välinen kiintymyssuhteen laatu vaikuttaa lapsen kognitiiviseen, fyysiseen, emotionaaliseen sekä sosiaaliseen kehitykseen. Mitä turvallisempi kiintymyssuhde on, sen parempaa kehitys näillä osa- alueilla on. Ehkäisevä ja matalan kynnyksen interventiot sijoittuvat usein vauva- ja taaperovaiheeseen. Tavoitteena on erityisesti turvallisen kiintymyssuhteen muodostuminen sekä varhaisen vuorovaikutuksen laadun tukeminen. (Kalland & Salo 2020.)

Seurakunnan perhekerhot mukailevat tällaista työtä ja ne voivat olla verrattavissa toisiinsa. Olennaista on, että kun ollaan säännöllisesti tekemisissä, tuetaan vanhemmuutta heti lapsen syntymästä lähtien, koska perhekerhoon on tervetullut ihan pienen lapsen kanssa.

Niin kuin yllä mainitut artikkelit vahvistavat, että tällainen työ on hyväksi havaittu vanhempien jaksamiselle sekä tasapainoiselle vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteelle omaan lapseen/ lapsiin. Sodankylän

perhetyötä tekevä Tuula Kemppainen kertoo, että perhekerho on matankynnyksen toimintaa, jossa vanhemmat saavat tukea jaksamiseen vertaistuen kautta.

4 KRISTILLINEN KASVU

Kristillisellä kasvatuksella on Suomessa vahva perinne sekä varhaiskasvatuksella kestävä paikkansa seurakunnan toiminnassa. (Lapset seurakuntalaisina – asiakirja 2013, 13.) Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisyyys toteutuu täydellisesti, kun ihminen käsittää koko elämänsä kokonaisuudessaan Jumalan kasvojen edessä. Ihminen on psykososiaalinen kokonaisuus ja siksi ihmiseen kuuluvat kaikki osa-alueet, toisiaan heikentämättä. Eli hengellinen, ruumiillinen, seksuaalinen, henkinen, älyllinen, sosiaalinen, biologinen, emotionaalinen, aistillinen sekä paljon muita ulottuvuuksia. Hengellisyys ei ole siis erillinen osa, vaan luonnollinen osa ihmisen, lapsen ja aikuisen elämää. Luterilainen kirkko opettaa, että kaikki osa-alueet ovat Jumalan suunnitteleimia ja luomia. Siksi kaikki otetaan seurakunnan varhaiskasvatuksessa huomioon. (Vasu kirkossa 2017.)

Hengellisen elämän sisältöjä pohdittaessa mukana on kriittinen ajatus siitä, millainen nykyinen kulttuuri on. Esineellistävä ulkonäköön ja suorittamiseen painottuvassa yhteiskunnassa aiheuttaa paljon ongelmia. Asioiden ei pitäisi olla pelkkää pintaa, mutta silti kauneus, pärjääminen ja muut pinnalliset arvot aiheuttavat paljon ongelmallisia ilmiötä, myös lapsen kristillisen kasvun kannalta. Halme (2010) nosti esille, että “Jumalan silmissä kaunis” - ajattelu kääntää asian toisin päin. Tämä on lapsen elämää tukevaa voimavara – ajattelua, jossa kaikki ovat saman arvoisia tärkeitä ihmisiä. Jos ohjaaja tai vanhempi näkee lapsen arvokkaana, lapsi itsekin näkee itsensä arvokkaana. (Halme 2010, 46-47.)

Kirkon varhaiskasvatus on lasta varten. Sillä pyritään aidosti lapsen hyvään ja siksi perhekerhossa toiminta on aikuisjohtoista, mutta lapsilähtöistä. Lapsen aktiivisuudelle ja luovuudelle annetaan tilaa. Myös hengelliselle kasvulle annetaan tilaa lapsen tarpeet ja kiinnostuksenkohteet huomioon ottaen. Täytyy muistaa, että lapsi on syntymästään asti hengellinen. Lapsen hengellisyyteen kuuluu monenlaisia asioita; ihmettelyä, tutkimista, leikkimistä sekä ihailua. Hengellisyys on kokonaisvaltaista elämistä ja yhteyttä Jumalaan. Lapsen hengellinen ympäristö voi olla monipuolinen. Koti ja seurakunnan perhekerho voivat olla lapselle paikkoja, joissa hän voi turvallisesti kasvaa hengellisyyteen ja tuntea pyhyiden tunnetta. (Lapset seurakuntalaisina – asiakirja 2013, 8-11.)

Seurakunnan perhekerhon ohjaajan tehtävänä on luoda kasvatusympäristö ja hengellistä herkkyyttä tukeva tila lapselle. Symboleilla, kuvilla, väreillä ja arkkitehtuurilla, joista aiemmin mainitsin, on myös suuri merkitys hengellisyyden syntymisessä. Lapset eivät silloin osaa vielä välttämättä lukea, mutta eri-

laisten kuvien, symbolien ja raamatunkertomusten avulla voidaan luoda lapselle mielenkiintoinen hengellinen kokemus. Lasten Raamattu ja lasten muut kristilliset kirjat ovat oivallinen apuväline kerhoissa käytettäväksi. Niitä on monenlaisia, mutta olen itse käyttänyt esimerkiksi James Bethanin (2018) kirjaa “365 kertomusta, rukousta ja lupaus”. Aistien käyttö ja kokemuksellisuus ovat merkittäviä tapoja tutustuttaa lapsi hengellisyyteen ja uskoon. Lapset voivat yhdistää erilaiset tuoksut, värit, tunteet ja symbolit liittyvän Jumalaan ja uskoon. Hengellistä kasvua ei tule kiirehtiä, koska jokainen lapsi kasvaa hengellisyyteen omassa tahdissaan. Oman uskonnollisen maailman kehittymiselle on annettava tilaa. (Lapset seurakuntalaisina – asiakirja 2013, 11.)

Ajattelen myös, että hengellisyyteen ei pidä pakottaa. Ei ole pakko uskoa, jos lapsi ei tahdo. Uskon kuuluisi olla elämää täydentävä ja positiivinen asia, eikä missään nimessä epämiellyttävä pakote. So-dankylän lastenohjaaja Tuula Kemppainen painottikin, että perhekerho tavoittaa sellaisiakin perheitä, joille kristilliset arvot eivät ole keskiössä tai eivät kuulu kirkkoon (Kemppainen, 2021). Tämä on mielestäni todella hieno asia, että monenlaisista lähtökohdista tulevat vanhemmat, kuuluivat kirkkoon tai ei, pääsevät toimintaan mukaan.

Kirkon perustehtäviin kuuluu kaste, joka perustuu Jeesuksen antamaan lähetyskäskyyn. Kaste on pyhä toimitus, jota ei voi eikä tarvitse ansaita. Kasteessa saatu siunaus on lupaus Jumalan läsnäolosta ja rakkaudesta. Kasteen myötä lapsella on oikeus kristilliseen kasvatukseen. Lapsen kysymyksiin on hyvä vastata kerhossa. Silloin pääsee kurkkaamaan lapsen omaan sisäiseen pohdintaan ja siellä oleviin ajatuksiin. Elämyksellisyyden lisäksi lapsi tarvitsee oppiakseen kirkon sisällöstä ja uskosta sekä seurakuntaelämään ja jumalanpalveluselämään osallistumisesta. (Lapset seurakuntalaisina – asiakirja 2013, 10-13.)

4.1 Lapsen uskonelämän kehitysvaiheet

1800-luvun lopulta lähtien, käsitys lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä on ollut osa Suomalaisen yhteiskunnan varhaiskasvatusta. (Ubani, Kallioniemi & Luodeslampi 2010, 40.) Lapsen psyykkinen kehitys kulkee käsi kädessä hengellisen elämän kehittymisen kanssa.

Ohjaajien tehtävä on tuottaa sellainen ympäristö ja sellaista toimintaa, joka tukee lapsen hengellisen kehityksen muodostumista. Jos lapsen ympäristössä on virikkeitä hengelliselle elämälle, hän kasvaa luonnollisesti uskon piiriin. Siksi vanhempien ja lasten on hyvä tuntea lapsen uskon elämän kehitysvaiheet. Sillä mahdollistetaan se, että ymmärretään lapsen uskonelämää, jota voidaan ruokkia oikeilla konsteilla. (Kinnunen 2011, 21.)

Alle kouluikäisen uskon kehitys on perhekerhossa olennainen. Alle kouluikäinen voi olla vauva, varhaislapsuutta elävä lapsi. Esimerkiksi leikki-ikäinen lapsi voi kokea pyhyyttä monella eri tavalla. Ensimmäinen hengellinen kokemus tapahtuu vanhemman tai muun turvallisen ihmisen sylissä. Kristillisen käsityksen mukaan turvallinen kiintymyssuhde on edellytys sille, että pieni vauva voi tuntea Jumalan rakkauden. Hengellinen tilanne tulee olla muutenkin lämmin, jotta lapsi osaa myöhemmin yhdistää Jumalan nimen, johonkin lämpimään ja hyvään asiaan. Jumalan rakkaus sisältää vanhempien rakkauden lailla samoja elementtejä, kuten turvaa ja huolenpitoa. Lapsi kokee voivansa rauhoittua Jumalan läsnä ollessa. Samoin etäiset ja torjuvat vanhemmat saavat lapsen ajattelemaan alitajunnassaan, että Jumala on samanlainen. Siksi ei voi laiminlyödä sitä totuutta, että vauvan varhaisissa elämänvaiheissa lähimmäisillä on iso vaikutus lapsen hengelliseen ja psyykkiseen kasvuun. Lapsen uskonnollinen kehitys on sidoksissa varhaisten ihmissuhteiden virittämiin tunnekokemuksiin. Jumalakuvan psyykkinen kehittyminen tiedostamattomasti on huomattavasti merkittävämpi kuin tiedollinen opetus. Lapsen on vaikea ottaa Jumalan rakkautta vastaan, jos hän ei ole itse sellaista kokenut. (Kinnunen 2011, 22.)

Alun alkaen kristilliset käsitteet, kuten rakkaus, huolenpito ja lohdutus, eletään toteen lapsen läheisissä ihmissuhteissa. Lämmin ja turvallinen olo sylissä iltarukouksen aikaan yhdistävät lapsen ajatukset Jumalaan ja Hänen rakkauteensa. Jumalan läheisyys on verrattavissa siihen, kun vanhemmat lausuvat iltarukouksen. Lapsuuden usko on kuin pieni verso, joka tarvitsee ravintoa kehittyäkseen. Lapsen ympäristö määrittää sen, pääseekö verso kasvamaan. Jokaisessa lapsessa on jo syntyessään valmiina hengellisen elämän rakennusaineet. Psalmissa 139 sanotaan, että Jumala on luonut lapsen sisintä myöten, jo äidin kohdusta lähtien. Yksikin ihminen voi riittää lapsen uskonelämän kehittymiseen. (Kinnunen 2010, 22-23.)

Leikki-iässä, kun lapsi oppii puhumaan ja ajattelutaidot kehittyvät eteenpäin. Lapsi on utelias ja kyselee paljon pyrkiessään selkeyttämään itselleen kokonaisuuksia ja alkeellisia syy – ja seuraussuhteita.

Lapsen ajattelu ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa ylety loogiseen ajatteluun, mutta lapselle voidaan opettaa uskonnollisia ilmauksia. Kertomuksien, kuvien ja muiden symbolien käyttö on kannattavaa

leikki-ikäisen kanssa. Lapsen kasvaessa uskonnolliset ilmaisut saavat merkityksensä ja lapsi ymmärtää niiden sisällöt. (Kinnunen 2010, 23.) Uskon ja kirkon maailmassa esineet, symbolit ja kuvat ovat Raamatun kertomusten siirtämistä lukutaidottomien omaisuudeksi. Tämä tarkoittaa siis sitä, että lapset, jotka eivät osaa vielä itse lukea, voivat kokea pyhyyttä katsomalla ja tarkkailemalla kuvia. (Virtanen 2005, 16.)

4.2 Spiritualiteetti

Spiritualiteetti (lat= spiritualis) tarkoittaa hengellisyyttä ja hengellistä elämää. Spiritualiteetti on hengellistä elämää, jossa uskon käytännön harjoittaminen on keskiössä. Hengelliseen elämään voidaan lukea esimerkiksi, hiljentyminen, rukous, messu, hengellinen laulaminen sekä retriitti. (Evl.fi.) Kilpeläinen (2019) kirjoittaa, että spiritualiteetti on synnynnäistä herkkyyttä kokea yhteyttä. Tämän paremmin ei voisi asiaa sanoa, koska lapsesta asti ihmisellä on synnynnäistä herkkyyttä kokea hengellisyyttä ja sen myötä oppia uskon maailmasta ja omasta hengellisyydestään. Spiritualiteetti tarkoittaa, että niin lapsi kuin aikuinenkin voi kokea pyhyyttä ja yhteyttä toisiin ihmisiin, itseensä, ympäröivään maailmaan sekä Jumalaan. Spiritualiteetin kokemuksia lapsella voi tulla kerhossa esimerkiksi ihmettelyn kautta. Lapsi on utelias ja usein pohtii paljon ääneen tai itsekseen. Lapselle on hyvä avata ja selittää asioita. (Kilpeläinen 2019.)

Koen itse, että spiritualiteetin merkitystä kerhoissa pitäisi lisätä. Se linkittyy hyvinvointiin monella tapaa. Monet nuoruuden haasteet olisi mahdollisesti helpompaa ratkaista, kun lapsuudessa spiritualiteettia olisi tuettu. Usein nuoruuteen liittyvät kasvuponnistelut liittyvät hengellisyyteen, esimerkiksi itsensä etsiminen sekä etsitään omalle elämälle merkitystä ja tarkoitusta. Hengellinen kapasiteetti olisi tuolloin vahvempi ja laajempi ja näin nuoren olisi helpompaa käsitellä ja pohtia asioita. (Kilpeläinen 2019.)

Lapsen spiritualiteettia voidaan tukea kerhossa esimerkiksi tarjoamalla tunteille ilmaisutapoja jo aiemmin mainituilla keinoilla eli; rituaaleilla, lauluilla, kertomuksilla, kuvilla sekä symboleilla. Lasten kanssa on hyvä oppia keskustelemaan myös muista uskonnoista. On hyvä opettaa, että oma uskonto ei ole ainut. Nykyään varsinkin toisen uskonnon ja kulttuurin kunnioittaminen on hieno taito. Sitä kannattaa opetella varhain. Se luo myös keskustelutaitoja moninaisesta uskon kirjosta. Tätä voidaan kutsua myös uskontolukutaidoksi. (Kilpeläinen 2019.) Kasvatuksessa ylipäätään, oli se hengellistä tai jotain muuta, nykyään maailma on hyvin itsekeskeinen.

Ajatus siitä, että “minä olen maailman napa” ei kehitä tervettä itsetuntoa ja omaatuntoa, joka ohjaa päivittäistä toimintaamme. On tärkeää kerhossakin tukea lapsen itsetunnon kehitystä esimerkiksi kehumalla ja kannustamalla, mutta samalla opettaa muiden arvostamisesta ja kunnioituksesta. (Ubani, ym. 2010, 57-59.) Itselle tärkeä elämää ohjaava asia on se, että mitä paremmin kohtelee muita, sen parempaa elämä myös itsellä on. Siksi haluaisin kaikissa kerhoissa korostettavan tätä ajatusmallia.

5 SODANKYLÄN SEURAKUNTA

Sodankylän seurakunta on oma kotiseurakuntani. Asuin Sodankylässä perheeni kanssa koko lapsuuteni ja nuoruuteni. Siksi työ sijoittuu kotikyläni seurakuntaan. Sodankylän seurakunnan sivuilla kerrotaan, millaista työtä lapsi – ja perhetyö tekee. Sodankylässä seurakunnan lapsityö, niin kuin muuallakin, perustuu kasteopetukseen. Kerhon toiminnassa lapsille ja heidän huoltajilleen tulee tutuksi esimerkiksi kirkkovuoden kalenteri, Raamattu, rukous ja hengelliset laulut. Kristillistä kasvatusta ja arvoja pyritään elämään lasten kanssa leikin kautta todeksi. Vivulla mainittiin kristilliseen kasvatukseen Sodankylän perhekerhossa kuuluvan myös muut elämässä tarvittavat perustaidot, kuten hyvät tavat, muiden huomioon ottaminen sekä itsensä ja muiden kunnioittaminen. Niin kuin aiemmin mainitsin, että nämä ovat tärkeitä taitoja, joita pitäisi pienestä pitäen harjoitella. Onneksi kerhossa näitä taitoja pääseeikin Sodankylässä harjoittelemaan. (Sodankylän seurakunta 2021.)

Jokaiseen kerhokertaan kuuluu eväs/ ruokailu hetki, hartaus, askarteluhetki sekä vapaamuotoista leikkiä. Kerhossa on muutakin toimintaa, esimerkiksi yhteislaulua ja leikkiä, retkiä, ulkoilua sekä vierailijoita. Kerhoryhmiä täällä Sodankylässä vetävät lastenohjaajan ammattitutkinnon suorittaneet Tuula Kemppainen sekä Anniina Marjala. Sodankylän seurakunnan perhe – ja lapsityöhön kuuluu monenlaista toimintaa. Esimerkiksi nalle-kerho, kamu-kerho, luontoaiheinen kerho, karhu-kerho sekä muksukeidas. Pieneksi paikkakunnaksi Sodankylän lapsityön tarjonta on mielestäni aika kattava. Lisätietoa kerhoista ja toiminnasta on saatavilla Sodankylän seurakunnan sivuilla. (Sodankylän seurakunta 2021.)

KUVA 1. Pappilan leikkihuone eli oleskelutila (Kemppainen 2021.)

KUVA 2. Pappilan askarteluja ruokailutila (Kemppainen 2021.)

KUVA 3. Pappilan leikkihuone eli olohuone (Kemppainen 2021.)

Sodankylän seurakunnan tilat ovat avarat ja valoisat. Lapsilla on riittävästi tilaa leikkiä ja touhuta. Niin kuin aiemmin kerroinkin, on huomattavasti helpompaa suunnitella ja toteuttaa kerhon toimintaa hyvissä ja toimivissa tiloissa. Sodankylässä pappilassa tilat on jaettu siten, että on erillinen eteinen, josta pääsee leikkihuoneeseen (KUVA 1). Oleskelutilassa ja leikkihuoneessa (KUVA 3) mukavasti lapsilla tilaa leikkiä, mutta myös vanhemmille on mahdollisuus istuutua mukavasti. Askartelutila ja ruokailutila ei ole erotettu ovella, mutta askartelutila on kuitenkin syvennyksessä, joka luo erillisen tilan. Ryhmän kanssa on helpompaa toimia, kun tilat ovat jollain tapaa jaetut. Turvallisuus ja terveellisyys on kerhotoiloissa tärkeää. Lapset ovat paljon lattialla ja siksi pitää huolehtia, että lattia on puhdas ja lämmin. (Lindfors 2000, 18.) Pappilassa tämä toteutuu hyvin, koska tilat ovat soveltuvat kaiken ikäisille lapsille. Seurakuntien varhaiskasvatuksen lapsiryhmät toimivat usein sellaisissa tiloissa, joissa on muitakin eri-ikäisiä ryhmiä ja käyttäjiä. Tämä saattaa asettaa ohjaajille haasteita toimintaympäristön suunnittelussa. (Kaihlainen 2013, 85.) Sodankylässä pappilan tiloihin soveltuu kaiken ikäiset lapset.

6 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Työ tehtiin kvalitatiivisella eli laadullisella menetelmällä. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä pyritään havainnollistamaan tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia sekä kokonaisvaltaista merkitystä. Laadullisen tutkimusmenetelmän piirteisiin kuuluu esimerkiksi kohteen taustaan, elinympäristöön, tarkoitukseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Määrällinen menetelmä kuvaa lähinnä tilastoiden avulla tutkittavaa aineistoa. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista menetelmää voidaan käyttää kuitenkin myös samassa tutkimuksessa, mutta tähän valitsin laadullisen menetelmän, koska se täydensi tavoitteitani paremmin. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Laadullisessa analyysissä nojaututaan teoriapitoisuuteen. Teoriaosiossa nähdään, millainen on yksilön käsitys käsiteltävästä asiasta. Teoria antaa merkityksen tutkittavalle ilmiölle, joka vahvistaa sen, että tutkimustulokset eivät ole teoriasta ja havainnoista irrallisia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 20.)

Laadullinen analyysi voidaan jakaa kahteen vaiheeseen; tietyn näkemyksen rajaaminen ja yhdistäminen eli havaintojen karsiminen. Tämän kaltainen tutkimus voidaan ajatella siten, että jokainen tutkimuksessa esille tullut havainto on merkittävä ja kertoo esitettävää selitystä omasta näkökulmastaan. Siksi lisäksi kyselyyn osion, jossa vanhempi sai kertoa kehittämisideoita. Pääosin palaute oli pelkkää hyvää, mutta koen kehittämisideat hyvin tärkeänä osana kyselytutkimustani. Jokainen vastaus vaikuttaa lopputulemaan ja johtopäätöksiin. (Alasuutari 1994, 30-39.)

Kyselytutkimuksen validiteettia eli paikkaansa pitävyyttä pohtiessani otin huomioon kyselyä suunniteltaessa sen, että kysely suoritetaan yhdellä kerhokerralla. Tuolloin kerhossa olleet vanhemmat saivat halutessaan vastata. Sain yhteensä 13 vastausta. Koen sen olevan hyvä määrä yhdeltä kerralta. Luotettavuutta olisi lisännyt pitkäaikaisseuranta, jolloin kysely olisi tuotettu useammin kuin kerran. Korona-aika kuitenkin rajoitti tällaisen työn tekemisen, koska kerho oli väliaikaisesti tauolla.

Kyselytutkimuksen luotettavuutta voidaan tutkia hyvin myös kerhon kävijämäärän perusteella. Tuula Kemppainen kertoi haastattelussaan, että kerhossa käy keskimäärin 14 eri perhettä viikossa. Jotkut perheet saattavat käydä useammassa kerhossa. Vuodessa eri perheitä käy yhteensä noin 55. Perhekerhoja Sodankylän seurakunnassa järjestetään noin 2-3 kertaa viikossa. Sodankylän seurakunnan ja kunnan koon ja keskimääräisen kävijämäärän huomioon ottaen koen kyselytutkimuksen validiteetin olevan kohtuullisen hyvä. (Kemppainen, 2021.)

6.1 Tutkimuksen vaiheet ja tutkimusongelmat

Opinnäytetyötäni aloin suunnittelemaan 2020 tammikuussa. Päätinkin silloin aloittaa ajoissa tekemällä kyselytutkimuksen valmiiksi. Otin keväällä 2020 yhteyttä Sodankylän seurakuntaan ja kysyin, haluaisivatko he osallistua. He ottivat idean avosylin vastaan, mistä olen hyvin kiitollinen. Kysely toteutettiin syksyllä 2020 ja sain vastaukset hyvin nopeasti takaisin. En alkanut opintojeni ja oman urheiluharrastuksen takia heti kirjoittamaan opinnäytetyötä. Vasta 2021 keväällä aloin etsimään teoria aineistoa ja miettimään miten aihetta rajaan. Aihe rajautui aika nopeasti, koska jokainen aihe, mitä opinnäytetyössä esiintyy, on itselle mielenkiintoisia teemoja. Enemmänkin olisi voinut kirjoittaa, mutta halusin pitää teorian tiiviinä.

Tutkimusongelmani olivat:

1. Vastaako Sodankylän seurakunnan perhekerho perheiden tarpeisiin?
2. Mitä kehitettävää lapsiperhepalveluissa mahdollisesti olisi?

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tulokset-luvussa käsittelen kyselytutkimukseni tuloksia. Pääasiassa kahden tutkimusongelmani kautta, joiden pohjalle kyselyn rakensin. Alaluvussa 6.1 käsittelen sitä, vastaako Sodankylän perhekerho asiakasperheiden tarpeisiin. Toisessa alaluvussa eli 6.2. käsittelen vastaajien mahdollisia kehitysideoita Sodankylän perhekerhon palveluille. Käyn kummankin tutkimuskysymyksen siten läpi, että vastaajien ajatukset tulevat esille mahdollisimman todenmukaisesti. Luokittelin kyselyn tulokset tarpeeksi useaan kategoriaan, jotta vastaajien mielipiteet eivät vääristy. Luvuissa on myös selkeyttäviä taulukoita ja kuvioita.

TAULUKKO 1. Vastaajien määrä (N=13) ja heidän perheiden lasten määrä

Lasten määrä	Naisia	Miehiä	Yht.	Osuus %
1-2	6	2	8	61.5
2-3	2	-	2	2.15
3-4	2	-	2	3.15
4-5	1	-	1	4.7
Yht.	11	2	13	100,0

Yllä olevasta taulukosta näkee, että kyselyyn vastaajia oli yhteensä 13 kappaletta. Kerhon ohjaaja Tuula Kemppainen kertoi, että viikossa käy noin 14 eri perhettä kerhossa. Tähän verrattuna vastausten määrää voidaan pitää kattavana, koska haastatteluuni vastasi yhteensä 13 henkilöä. Yli puolella vastaajista oli 1-2 lasta (61.5%). Nykyään Suomessa tyypillinen lapsilukumäärä on 1.8 lasta ja tämä näkyi myös seurakunnan perhekerhojen perheiden lasten lukumäärässä. (Tilastokeskus 2020.) Kahdella kolmestatoista vastaajista oli joko 2-3 lasta tai 3-4 lasta. Mukana oli myös yksi "suurperhe", jossa oli 4-5 lasta. Koronaviruksesta huolimatta kerhon kävijämäärä on saatu pidettyä kohtuullisena. Perheet ovat silti käyneet kerhossa, mutta paikalla ei ole kuitenkaan ollut liikaa ihmisiä.

TAULUKKO 2. Vastaajien asuinpaikka

Asuinpaikka	Naisia f	Miehiä f	Yht.	Osuus %
Keskusta	9	1	10	76.9
Sivukylät	2	1	3	23.1
Yht.	11	2	13	100,0

TAULUKKO 2 osoittaa, että vastaajia oli sekä keskustan alueelta että sivukylistä. Sodankylän kunta on laaja ja siellä on paljon sivukyläiä (Tietoa Sodankylästä 2021). Perhekerho tavoittaa laajalla alueella asuvia, mikä lisää itsessään tutkimuksen luotettavuutta. Taulukosta näkee, että 76.9 % vastaajista eli 9 naista ja yksi mies asuvat keskustassa. Yhteensä 23,1 % vastaajista asuu sivukylissä eli kaksi naista ja yksi mies. On mielestäni tärkeää, että perhekerho tavoittaa Sodankylän kunnassa laajalla alueella asuvia perheitä. Sivukylissä asuvat perheet eivät ehkä keskustassa asuviin perheisiin verrattuna osallistu toimintaan niin herkästi. Mielestäni on kuitenkin positiivista, että myös sivukyläisten perheet ovat aktiivisia ja tarjoavat lapsilleen arvokasta varhaislapsuuden toimintaa. Varhaiskasvatustyössä tapahtuvalla perhekerhon toiminnalla on myös suuria vaikutuksia syrjäytymisen ehkäisyssä. Varhaiskasvatuksella, sopivilla ryhmäkoilla ja koulutettujen ohjaajien avulla turvataan yhdessä vanhempien kanssa lasten tasapainoisen kehityksen. Useampi sairaus ja ongelma saataisiin minimoitua ennalta ehkäisevällä toiminnalla. (Suomen Lähi- ja Perushoitajaliitto Super 2021.)

7.1 Vastaako Sodankylän perhekerho asiakkaiden tarpeita

Yleispiirteiltään vastaukset olivat positiivisävytteisiä ja asiakasperheet kokivat, että seurakunnan perhekerho vastasi heidän tarpeitaan. Vastaukset sijoittuivat seuraavasti; täysin samaa mieltä oli yhdeksän ja samaa mieltä oli neljä kolmestatoista vastaajasta. Oli positiivista huomata, että molemmat mies- vastaajat olivat myös tyytyväisiä perhekerhon toimintoihin. Toinen vastaajista oli täysin samaa mieltä ja toinen samaa mieltä. Tämä kertoo siitä, että perhekerhon palvelut eivät ole suunnattu vain äideille. Äitien osuus vastaajista oli huomattavasti suurempi kuin isien. Tästä voidaan päätellä, että mahdollisesti vielä tänäkin päivänä lasten kotihoidosta vastaavat naiset miehiä enemmän. Tämä näkyi myös Kansaneläkelaitoksen tekemässä tutkimuksessa: Isien osuus vanhempainvapaista ennallaan - neljännes isistä ei pidä vapaata lainkaan (Kansaneläkelaitos 2019).

Yle kirjoitti artikkelin siitä, kuinka paljon isät käyttävät omia perhevapaitaan. Yle kirjoitti, että isien osuus perhevapaiden käytöstä on vajaan kymmenen prosenttia ja vaikka isävapaiden suosio on kasvanut ja yhä useampi isä haluaa pitää edes osan 9 viikon kiintiöidyistä vapaista. Vapaiden lyhyen keston takia isien osuus perhevapaista jää alle 10 prosenttiin. (Yle 2017.) Tästä voidaan mahdollisesti myös päätellä, että äidit ovat lasten kanssa hyvin paljon kotona ja miehet tekevät töitä.

Ennen vanhaan tämä tapa on ollut normi ja se näkyy tämänkin päivän yhteiskunnassa. Moni isä ajattelee vieläkin, että ei ole hyvä isä, jos ei vastaa perheen elättämisestä. Äidit taas ajattelevat, että ovat huonoja äitejä, jos lähtevät liian varhain työelämään. Lammi-Taskula (2017) THL:stä sanoo, että tästä asiasta olisi hyvä keskustella perheessä. Avoin keskustelu vanhempien välillä voi purkaa rooleja ja antaa molemmille vanhemmille enemmän liikkumavapaata. (YLE 2017.) On hienoa, että lasten isätkin ovat alkaneet pitämään enemmän vapaita ja olemaan siten lastensa kanssa aktiivisemmin sekä ihmiset ovat rikkoneet vanhan ajan perhemallia. Nykyään nainen saattaa olla se, joka käy töissä ja mies on lapsen kanssa kotona. Molemmat vaihtoehdot ovat hyviä ja toimivia.

Kerhokertojen määrään viikossa liittyvän kysymykseen vastaajista kaksi kolmestatoista ei ollut tyytyväinen, vaan olisi halunnut kerhoja olevan enemmän. Toinen vastaaja tarkensi, että iltapäivisin voisi olla enemmän kerhoja, esimerkiksi muutamana päivänä viikossa. Toinen vastaaja taas vastasi, että kerhoja voisi olla joka päivä. Nykyinen määrä ei miellyttänyt. Nämä vastaukset antavat kuitenkin tuen sille väitteelle, että kerhokertoja on kuitenkin määrällisesti riittävästi asiakasperheiden mielestä. Sille yhdelle vastaajalle, joka halusi perhekerhoa myös iltapäivisin, on kuitenkin tarjolla esimerkiksi ”Onnen koulut”-kerho, joka toinen parillisen viikon keskiviikkona kello 14.00–15.30 Pappilassa. On ymmärrettävää, että yksi vastaaja halusi perhekerhoja järjestettävän joka päivä. Käytännössä tämä ei ole mahdollista, koska Sodankylän seurakunnassa on vain kaksi työntekijää. (Sodankylän seurakunta 2021.)

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että viisi kolmestatoista vastaajasta sanoi, että kellonajat eivät olleet parhaat mahdolliset heille. Kaksi viidestä vastaajasta, jotka eivät olleet tyytyväisiä kellonaikoihin, toivoi kerhojen alkavan myöhemmin. Sodankylässä perhekerhon kellonajat sijoittuvat noin 09.00–11.00. Kaksi viidestä vastaajasta halusi iltapäivälle lisää kerhoja. Yksi viidestä vastaajasta nosti sellaisen asian esille, että vuorotyöläisille kellonajat ovat hyvät, mutta virastoaikaan 08.00–16.00 töissä käyvät eivät pääse kerhoihin. Vuorotyöläisille ja kotivanhemmille päiväaika on hyvä, mutta ymmärrettävästi virastoaikoina työskentelevät eivät pääse kerhoon. Näillä perheillä tarve on kuitenkin usein pienempi, koska silloin lapset ovat useimmiten päivähoitossa.

Moni vastaaja kertoi kuitenkin kellonaikojen sopivan heille. Mielenpitoja kellonajoista oli siis suuntaan ja toiseen.

Perheiden arki on erilaista, mutta suurimman osan rutiinit toimivat kerhon aikataulujen kanssa. Yksi vanhempi esimerkiksi kirjoitti, että lapsilla sekä itsellä säilyttävät arkirutiinit, kun käy aamulla kerhossa ja sitten voi lapset laittaa päiväunille ja syödä lounaan. On mielestäni positiivinen asia, että lapsi saa säännöllisen rytmin ja säännöllisin väliajoin käydään kerhossa. Näin saadaan sosiaalisia kontakteja turvallisessa ympäristössä, jossa saa rauhassa kasvaa ja kehittyä. Säännölliset rutiinit ja päivärytmi ovat lapsiperheen arjen runko. Rutiinit ja säännöllisyys tuovat turvaa lapsen maailmaan. Toistuvien tapahtumien kautta lapsi hahmottaa helpommin ympäristöönsä ja säätelee omaa toimintaansa. Vanhempi tukee lapsen kehitystä tarjoamalla näitä tärkeitä arkirutiineja. (Väestöliitto 2018.) Kävin katsomassa muidenkin seurakuntien perhekerhojen kellonaikoja. Esimerkiksi Rovaniemen ja Keminmaan seurakunnissa perhekerhojen kellonajat sijoittuvat aika lailla samoihin aikoihin kuin Sodankylässä. (Rovaniemen seurakunta 2021; Keminmaan seurakunta 2021.)

7.2 Mitä kehitettävää lapsiperhepalveluissa vastaajien mielestä olisi?

Neljällä kolmestatoista kyselyyn vastanneista oli kehittämisideoita. Muissa yhdeksässä vastauksessa oli lähinnä positiivista palautetta kerhotoiminnan laadusta, mutta niitä avaan vielä myöhemmin. Sekä positiivinen palaute että kehitysideat ovat merkittäviä kerholle ja sen toiminnan kehittämiseksi. On hyvä tietää, mitä tehdään oikein ja mistä vanhemmat pitävät. Kuin myös on hyvä ottaa kehitysideoita vastaan, jotta toimintaa voidaan muokata lisää vanhempien ja lasten tarpeiden mukaan. Voin kuitenkin vastausten mukaan päätellä, että Sodankylän perhekerhon käyttäjät ovat hyvin tyytyväisiä tarjottavaan toimintaan. Vastauksista näkyy myös lapsilähtöisyys ja aktiivinen yhteistyö vanhempien kanssa, mistä aiemmin mainitsinkin. Eräs aineistossa vastanneista äidistä vastasi näin: “Olen tyytyväinen sisältöön. Tekemisissä on vaihtelua ja lapsilla vaikuttaa olevan hauskaa.”

Eräs vanhempi kirjoitti kehitysideoihin mainonnasta. Hän ehdotti, että mainontaa voisi lisätä esimerkiksi neuvoloihin. Hän ehdotti että, tehtäisiin yhteistyötä neuvolan kanssa/ kautta. Tässä voidaan puhua moniammatillisuudesta ja eri tahojen tekemästä yhteistyöstä. Kontio (2010) puhuikin “Moniammatillinen yhteistyö” nimisessä hankejulkaisussaan, että moniammatillinen yhteistyö ei olekaan niin helppo ja yksinkertainen toimintamalli. Yhteistyötä vaikeuttaa tiedon heikko kulku, muiden työtehtävien huono tuntemus sekä ajanpuute. (Kontio 2010, 18.) Mieleeni tulee, että näitä samoja haasteita on myös hyvin

todennäköisesti tässä pienessä pohjoisessa kunnassa. Sodankylässä lapsityö- ja perhekerho tekevät kuitenkin yhteistyötä Sodankylän kunnan neuvolan perhetyön kanssa (Sodankylän seurakunta toimintakerhotus ja tasekirja 2017, 8).

Eräs vanhempi toivoi, että vierailevia tähtiä, kuten karvakavereita ja pellejä voisi olla välillä. Sodankylän seurakunnan sivuilta näkee, että vierailevia tähtiä kerhoissa käykin aika ajoin. (Sodankylän seurakunta 2021.) Voi olla, että he eivät ole olleet juuri niinä kertoina sattumalta paikalla. Myös koronan vaikutukset näkyvät varmasti monen seurakunnan toiminnassa. Ei voida ottaa paljon ylimääräisiä kerhoon. Esimerkiksi Keminmaan seurakunnan sivuilla lukee, että joitain kerhoja on korona takia jouduttu rajoittamaan (Keminmaan seurakunta 2021). Rajoitukset ovat koskeneet myös Sodankylää, vaikka rajoituksia ei tällä hetkellä ole Sodankylän seurakunnan sivujen mukaan (Sodankylän seurakunta 2021).

Yksi vanhempi toi kehittämisideat-kohdassa esille jo kerran aiemmin mainitun iltakerhojen tarpeen. Hän halusi iltakerhoja kello 17 jälkeen. Sodankylän seurakunta tarjoaa tälle ajalle esimerkiksi ”Voimamiehet ja lapset”-kerhoa isille, kummisedille, papoille ja lapsille maanantaisin kello 17–19. (Sodankylän seurakunta 2021.) Jos kysyntää olisi seuraavalle toimikaudelle, perhetyö voisi kehittää tähän saman tyyllisen kerhon kuin ”Voimamiehet ja lapset”, pelkästään naisille tai yleisesti perheille. Esimerkiksi Rovaniemen seurakunta järjestää keskiviikkoisin Aapakirkon iltakerhoa KLO 17–19 sekä torstaisin Helmikammarin iltakerhoa KLO 17–19. (Rovaniemen seurakunta 2021.) Toki Rovaniemellä on eri tilanne kuin Sodankylässä, koska kyseessä on isompi paikkakunta. Seurakuntakin on siis isompi, mikä tarkoittaa enemmän työntekijöitä. Täytyy siis miettiä työntekijöiden mahdollisuuksia toimintaa kehittäessä ja järjestäessä.

Neljäs kehittämisidea koski kerholaulujen määrän lisäämistä. Ymmärrän vanhemman toiveen, mutta kerhoissa laulut ovat osa toimintaa. Ei voida liikaa laulaa, että muillekin toiminnoille jää tilaa. Kerhoaika on rajallinen ja siksi ei voi aina kaikkien mieltymyksiä toteuttaa samalla kertaa.

7.3 Vanhempien tyytyväisyys

Tarkastelen nyt vanhempien kehittämisideat-kohtaan tulleita positiivisia kommentteja. Yleisesti ottaen oli todella ilahduttavaa tutkijana huomata, että seurakunnan perhekerhon käyttäjät olivat tyytyväisiä pal-

veluiden laatuun. Seuraavaksi nostan esille niitä elementtejä, jotka tekivät näistä vastauksista positiivisia. Neljälle vanhemmalle oli tärkeää, että lapsilla on hauskaa kerhossa. Kerho on tarkoitettu lapsille ja siksi se pyritään Sodankylässäkin toteuttamaan siten, että toiminta on lapsille aidosti mieluista.

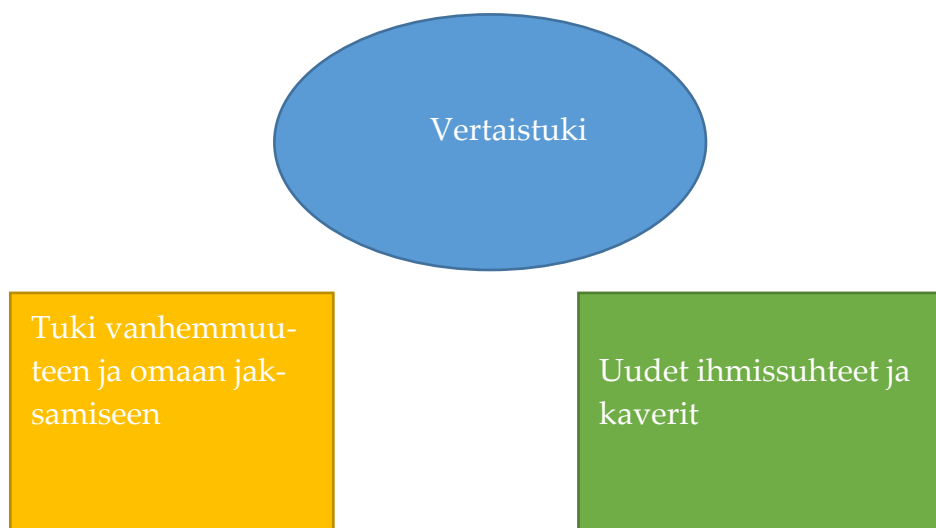
Tässä toteutuu hienosti lapsilähtöisyys sekä lapsikeskeisyys toiminnan suunnittelussa (Vasu kirkossa 2017). Lasten tyytyväisyys ja viihtyminen on otettu huomioon kerhossa erilaisin leikein, lauluin sekä toimivilla leikkivälineillä. Lapsikeskeinen toiminta on toteutunut, jos se on juuri lapsen näkökulmasta onnistunutta (Pelastakaa lapset). Vanhemmat olivat pistäneet merkille lasten tyytyväisyyden toimintaan sekä sen, että kerhoon on lapsilla mukava tulla. Eräs vanhempi esimerkiksi kirjoitti, että perhekerho on monipuolista ja sesongit huomioon ottavaa toimintaa ja askartelua. Vanhempi jatkoi, että tarinat ja laulut jatkuivat vielä kotonakin. Hänen mielestään, lasten leikki on parasta ja sille kerhossa on varattu tarpeeksi aikaa.

Kolme vanhempaa nosti esille toiminnan monipuolisuuden ja vaihtelevuuden, esimerkiksi käynnit Sodankylän urheiluhallilla, erilaisissa reissuissa esimerkiksi Rovaniemellä Hoplopissa. Toiminnan monipuolisuus toteutuu tutkimustulosten valossa kohtalaisesti, mutta tietenkin täytyy ottaa huomioon, että osa ei edes pidä kerhotoiminnalle välttämättömänä erilaisia retkiä. Kerhon monipuolisuus ei vaadi sitä, että pitäisi käydä erilaisilla retkillä, vaan ennemminkin sisällön monipuolisuus ratkaisee. Koronavuosi on varmasti rajoittanut matkustelua eri paikkakunnilla. Vaihtelevuudella pidetään lasten ja vanhempien mielenkiintoa yllä. Tärkeää on, että lapset ja perheet saavat mahdollisuuden yhdessä tehdä ja kokea uutta. (Kaihlanen 2013, 84.)

Vaihtelevuudella voidaan tarkoittaa myös, että arjen rutiini rikkoutuu, kun pääsee hetkeksi kodin arjesta (ruuan laitosta ja lastenhoidosta) jakamaan omia ajatuksia esimerkiksi äitiydestä sekä konkreettisesti näkemään, että muutkin tekevät sitä samaa työtä eli lastenhoitoa. Kodin ylläpitäminen ja lastenhoito on verrattana yksinäisempää työtä kuin työelämässä toimivien ihmisten arki. Yksi vanhempi sanoi esimerkiksi, että hän on todella tyytyväinen kerhoon. Siellä on hänen mielestään turvallinen ja puhdas tila sekä mahdollisuus kahvihetkeen mukavien ihmisten kanssa. Sama vastaaja totesi, että on myös kiitollinen, että kerhoa tarjotaan muillekin perheille, jotka eivät kuulu kirkkoon. Perhetyöntekijä Tuula Kemppainen nosti vertaistuen merkityksen perhekerhossa. Kemppainen sanoi, että perhekerhon kävijät saavat kerhosta: “Vertaistukea samassa elämäntilanteessa olevilta. Uusia kaverisuhteita sekä tukea vanhemmuuteen ja omaan jaksamiseen” (Kemppainen, 2021).

Sosiaaliset turvaverkostot laajentuvat perheiden elämässä, kun he saavat kerhossa tuntea yhteisöllisyyttä saman elämän tilateen vuoksi. Vanhemmat saavat samassa elämän tilanteessa olevilta tukea sen kautta, että he saavat jakaa yhdessä arjen kokemuksia. (Palojärvi 2009, 14.) Alla olevasta (KUVIO 1) näkee vertaistuen vaikutuksen vanhempien elämässä. Vuorovaikutuksessa vertaistuki ryhmän eli kerhoryhmän kanssa vanhemmat saavat tukea omaan arkeensa ja jaksamiseensa sekä uusia ihmissuhteita ja ystäviä. Perhekerho voi olla myös kohtaamispaikka, jossa vanhempi voi kertoa huolissaan ja saada mahdollisesti apua. Perheen kokonaisvaltainen hyvinvointi on toiminnan keskuksena. Perheet saavat tukea arkeensa, kun lapset saavat leikkiä ja aikuiset saavat hengähtää hetken ja tavata muita perheitä. (YHDESSÄ! Lasten ja nuorten hyväksi 2018.)

Perhekerho koetaan merkittävänä voimavarana kyselyyn vastanneiden vanhempien vastausten perusteella. Perhekerho tarjoaa perheille sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa voimavaroja, joita vanhemmat saavat ollessaan tekemisissä muiden ihmisten kanssa. (Korkiamäki 2013, 5.) Pohdin, että asiakasperheiden tyytyväisyys perhekerho palveluihin kielii siitä, että ohjaajat ovat onnistuneet kohtaamaan lapsen ikätasonsa mukaan. Se on tärkeä ja huomioitava asia lasta kohdatessa (Mannerheimin lastensuojelu 2021).

KUVIO 1. Kerhon merkittävyys perheille (Kempainen, 2021)

Vertaistukeen liittyen kolme vanhempaa kolmestatoista nosti kommentissaan esille kahvihetkien merkityksen. Se on juuri se hetki, kun vanhemmat saavat rauhassa keskustella keskenään. Tietenkin koko kerhon ajan keskustelua saa syntyä, mutta kahvikupin ääressä se on luontevaa ja mukavaa. Yksi vanhempi kertoi kahvihetkien olevan hyvin tervetulleita.

Tästä voin päätellä, että ne ovat merkittäviä. Saa hetkeksi istahtaa ja rauhoittua juttelemana aikuisten kesken. Sodankylän perhekerhoon kuuluukin kahvihetki, josta selvästi on apua ja iloa. (Sodankylän seurakunta 2021.) Tästä on selvästikin hyvä pitää jatkossa kiinni ja tarjota kahvihetkiä vanhemmille kerhossa. Yksi vanhempi nosti kommentissaan esille sen, että on hyvä, että perhekerhoon ovat tervetulleita myös ne perheet, jotka eivät kuulu kirkkoon. Kemppainen sanoi myös samaa, että kerhoon pääsee nekin perheet, joille kristilliset arvot eivät ole merkittäviä ja jotka eivät kirkkoon kuulu. Toiminta on siksi matalan kynnyksen toimintaa, koska sinne pääsee uskontokunnasta riippumatta kuka vain perhe. (Kemppainen, 2021.)

Pappilan perhekerhon tilat ja pihapiiri saivat myös positiivista palautetta turvallisuudesta sekä hyvästä varustelusta, vastanneista neljä otti tämän esille. Tämä toteuttaakin tilojen toimivuuden ja turvallisuuden periaatteen, mistä aiemmin puhuin. Vastaajat olivat tyytyväisiä turvalliseen ja puhtaaseen tilaan. Turvallinen ja toimiva ympäristö on yksi viihtyvyyden peruspilareista (Euroopan ympäristökeskus 2020). Ympäristö itsessään auttaa tukemaan lapsen turvallisuuden tunnetta sekä tarvehierarkian toteutumista. Maslowin tarvehierarkian toteutuminen onnistuu hyvin, kun lapsi saa olla hyvinvoivassa ympäristössä. (Green, 2000.) En toisaalta yllättynytkään vanhempien kommentteista, koska tiedän itse tilojen olevan hyvät ja toimivat. Yksi vastaajista nosti myös esille rennon ja mukavan ilmapiirin, jos puhuinkin aiemmin. Hyvän kerhokokemuksen toteutumiseen tarvitaan rento ja myönteinen ilmapiiri. Hän kommentoi kerhojen olevan mukavia vauvoille, taaperoilta että vanhemmille (Lindfors 2000, 18–19).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Sodankylän perhekerhon laatua ja asiakastyytyvää. Tein tutkimuskyselyn Sodankylän perhekerholle, johon sain yhteensä 13 vastausta. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Sodankylän perhekerhopalvelut vastaavat hyvin asiakkaiden toiveita ja tarpeita. Kyselytutkimukseen vastanneista vanhemmista ainoastaan neljällä oli kehitysideoita. Loppuilla yhdeksällä vastaajalla oli pelkästään positiivista sanottavaa kerhoista. Tämä on lukumäärällisesti sopiva suhde, koska suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä. Vastaajien määrä oli kerhon viikoittaiseen kävijämäärään suhteellisen hyvä. Kemppaisen (2021) mukaan kerhossa käy viikoittain 14 eri perhettä.

Perhekerhotoiminnassa vanhemmat saavat vertaistukea, joka antaa perheille arvokkaita voimavaroja arkeen. Kemppainen (2021) kertoikin vertaistuen olevan samassa elämän tilanteessa oleville vanhemmille tärkeää. Kerhoon tulijat saavat voimavaroja omaan jaksamiseen ja vanhemmuuteen vuorovaikutuksessa muiden kerhon vanhempien kanssa. Vertaistuen tärkeimmät elementit ovat kuunteleminen ja kertominen. Vertaistuki voi olla monenlaista, kuten käytännön apua, tiedollista apua sekä tunne- elämän käsittelyyn liittyvää apua. Oman arjen jakaminen toisen samantapaisessa elämäntilanteessa olevan kanssa luo vanhemmille tunteen siitä, että heitä aidosti ymmärretään. (Terveyskylä 2020.) Perhekerhon toiminta voidaan kokea vanhempien hyvinvointia tukevaksi toiminnaksi. Kyselytutkimukseen vastanneiden vanhempien kommenttien perusteella vanhemmat saivat perhekerhosta hyviä ystäviä ja hetken rauhoittua. Vanhempien kuuntelu ja keskusteluapu kerhossa voivat olla tärkeitä ennaltaehkäisevän työn menetelmiä. Lapset saavat kerhosta sosiaalista kohtaamisia ja kristillistä kasvatusta ja se toimii heidän kehityksensä yhtenä tukipilarina. Lapsen kehitystä pyritään tukemaan perhekerhoissa normaaleilla kasvatusmenetelmillä ja hyvällä yhteistyöllä vanhempien kanssa. Kerhonohtajien oppiessa tuntemaan sekä lapset että vanhemmat yhteistyö helpottuu ja perheiden tukeminen muuttuu luontevaksi osaksi perhekerhotoimintaa. (Risku 2018.)

Tutkimukseni pohjalta voin todeta, että lapsien hyvinvoinnin tukemiseen vaikuttaa myös turvallinen vuorovaikutus samaan ikäryhmän kanssa. Kerhossa kasvetaan ja kehitytään yhdessä mieleisen tekemisen kautta. Lapset oppivat yleisiä käytöstapoja sekä sosiaalista kanssakäymistä ryhmässä. Jokaisella lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään. Rakastava lähipiiri ja turvallinen kohtaaminen auttavat lasta kasvamaan ja oppimaan arvostamaan itseään ja muita ihmisiä.

Vaikka vanhemmat ovatkin lapsen ensisijaiset kasvattajat ja huoltajat, eri instanssit ovat perheelle hyvä apu vahvistamaan lapsen tervettä itsetuntoa ja kehitystä oman elämän polulla. Itsetunto on osa temperamenttia ja persoonallisuutta ja se muotoutuu elämän edetessä. Kaikki lasten kanssa tekemisissä olevat ihmiset voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi lapsen itsetunto kehittyy. Traumaattiset kokemukset, kuten esimerkiksi kaltoinkohtelu ja laiminlyöminen voivat vaikuttaa monella tapaa negatiivisesti itsetunnon kehitykseen. Siksi on tärkeää tukea lapsen terveen itsetunnon syntyä. (Cacciatore, Kortenniemi- Poikela & Huovinen 2008, 8.) Erilaista kohtaamista muiden ihmisten kanssa ei ole niin paljon, jos lapsi on pelkästään kotona mutta, kun menee esimerkiksi perhekerhoon, siellä kohtaa erilaisia lapsia ja vanhempia suvaitsevassa kasvuympäristössä. Ohjaajat pitävät omalta osaltaan huolta siitä, että kaikkia lapsia kohdellaan kerhossa tasavertaisesti ja oikein. Lapsen terveen itsetunnon tunnistaa siitä, että lapsella on taito nähdä itsensä myönteisenä kokonaisuutena sekä kokee olonsa hyväksi omassa kehossaan. Lapsi hyväksyy itsensä sellaisena, kun hän on mutta osaa myös kohdata omat puutteensa. (Cacciatore, Kortenniemi- Poikela & Huovinen 2008, 11.) Vanhempien ja ohjaajien tulee tukea lasta itsensä arvostamisessa sekä omien kehityskohteidensa kohtaamisessa.

Jotta voidaan tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä, on osattava toimia lapsikeskeisen toimintamallin mukaan. Lapsikeskeinen toiminta on lapsen näkökulmasta onnistunutta kohtaamista. Siihen kuuluu lapsiystävällisten tapojen omaksuminen. (Pelastakaa lapset.) Lapsikeskeinen näkökulma toteutuu parhaiten, kun tutustuu lapseen mahdollisimman perinpohjaisesti, jolloin oppii ymmärtämään, mikä on hänelle tärkeää. On kuunneltava lapsen ajatuksia ja tunteita sekä arvostettava häntä ihmisenä ja annettava mahdollisuus hänen oman ikätasonsa huomioiden vaikuttaa tekemisen tapoihin. Siitä päästäänkin lapsikeskeisyyttä muistuttavaan vuorovaikutustaitoon eli kohtaamiseen.

Kohtaamisen merkitys on tullut itselleni merkittävä osa työtä. Kohtaamisen tärkeys valkeni itselleni vasta työtä kirjottaessa. Ajattelen toimivan kohtaamisen olevan pohja koko toiminnalle. Kohtaamisella lapseen ja vanhempaan luodaan yhteys ja muodostetaan luottamuksellinen suhde. Epäonnistuessaan kohtaaminen voi myös etäännyttää lasta sekä vanhempia ohjaajasta ja luoda epäluuloisuutta heidän välilleen. (Mattila 2011, 15.) Onnistunut ja laadukas kohtaaminen edellyttää ohjaajalta sydämellä näkemisen, myötätunnon sekä myötäelämisen taitoa ja viisaudella vahvistetun älykkyyden käyttäytymistä. Kohtaamisen perustana jokaisen ihmisen ainutkertaisuuden ymmärtäminen. Kerhossa käyviä vanhempia ja lapsia kohtaan on oltava myötätuntoisia ja heitä on kohdeltava arvostavasti. (Mattila 2011, 16.)

Kohtaamisen metodi josta aiemmin tutkielmassani kirjoitin, on hyvä käyttää kohtaamisen välineenä.

Ensimmäisenä on SMILE eli hymy. Kun ohjaaja kohtaa vanhemman häneen otetaan katsekontakti ja hymyillään, joka osoittaa lempeyttä ja myönteistä ilmapiiriä. Toinen sana on OPEN eli avoin, jolla viitataan siihen, että ollaan halukkaista vuorovaikutukseen ja pystytään keskustelemaan avoimesti. Kolmas sana on FORWARD eli tulevaisuuteen suuntaava toiminta. Lapsia pyritään tukemaan heidän kehityksessään ja toiminta on eteenpäin suuntautuvaa. Neljäs sana on TOUCH eli kosketus, joka tarkoittaa tervetuloa, kätellen tai halaten. Korona aikana tämä on kuitenkin ollut vähän kyseenalainen ja “turhaa” kosketusta on hyvä välttää. EYECONTACT eli katsekontakti tarkoittaa vuorovaikutuksessa sitä, että osoitetaan kiinnostusta ja näytetään, että kuunnellaan. NOD eli nyökkäys tarkoittaa myös samaa. Edellisten sanojen yhdistelmä eli SOFTEN tarkoittaa hellyyttä ja pehmeyttä, jonka tulisi olla toiminnan tapa. Ohjaaja kohtaa vanhemmat ja lapset lempeästi ja hellästi. (Lindfors 2000, 20.)

Perhekerhoon voivat osallistua alle kouluikäiset lapset eli 0–6-vuotiaat (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021). Vanhempien positiivisen palautteen perusteella voidaankin päätellä, että Sodankylän perhekerhossa lapset on onnistuttu kohtaamaan ikätasonsa mukaan. Ei haittaa, vaikka toimintaan osallistuu eri ikäisiä lapsia, sillä toiminta on saatu suunnattua kaikille kerhoon osallistuville. Erään vanhemman kommentti oli, että kerhot sopivat niin taaperoilta, vauvoille kuin vanhemmillekin.

Hengellisyys ei ole erillinen vaan luonnollinen osa ihmisen elämää. Luterilainen kirkko opettaa, että kaikki osa-alueet ovat Jumalan suunnittelemaa ja luomia. Siksi kaikki otetaan seurakunnan varhaiskasvatuksessa huomioon. (Vasu kirkossa 2017.) Perhekerho onkin hengellinen ympäristö. Hengellisyyden lisäksi perhekerho on pedagoginen oppimisympäristö, jossa lapsi saa oppia elämästä. Perhekerhossa pedagogiikka korostuu siten, että siellä pyritään kasvattamaan lasta seurakunnan sekä yhteiskunnan jäseneksi. Seurakunnan perhekerhon toiminnassa pääsee tutustumaan kirkkovuoden toimintaan. Kuten jo edellä mainitsin, yksi kyselyyn vastanneista vanhemmista sanoi, että toiminta ottaa kaudet ja sesongit huomioon, minkä lisäksi saadaan myös kristillistä kasvatusta ja arvoja. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, johon pääsee osallistumaan siitä huolimatta kuuluuko kirkkoon vai ei. Vanhempien tai lasten ei tarvitse olla tietynlaisia päästäkseen toimintaan mukaan, vaan kaikki voivat osallistua. Erään vanhemman kommentti oli, että on todella kiitollinen, että kerhoa tarjotaan muillekin perheille, jotka eivät kuulu kirkkoon. Tämä tuli esille myös Kemppaisen (2021) haastattelussa. Hän painottikin, että ei ole väliä, ovatko kristilliset arvot perheelle tärkeitä vai eivät (Kemppainen, 2021).

Kristillisuus on tärkeä osa perhekerhoa, mutta siihen ei pakoteta tai yritetä “suostutella”. Siksi ajattelenkin, että hengellisyyteen ei pidä pakottaa.

Ei ole pakko uskoa, jos lapsi tai vanhempi ei koe sitä itselleen luontevaksi. Uskon kuuluisi olla elämää täydentävä ja positiivinen asia, eikä missään nimessä epämiellyttävä pakote. Tämä on mielestäni todella hieno asia, että monenlaisista lähtökohdista tulevat vanhemmat, kuuluivat he kirkkoon tai ei, pääsevät toimintaan mukaan. Kilpeläinen (2019) kirjoittaa, että “spiritualiteetti on synnynnäistä herkkyyttä kokea yhteyttä”. Tämä tarkoittaa, että jokaisessa ihmisessä on synnynnäinen malli tai tottumus kokea hengellisyttä ja sen myötä oppia uskon maailmasta ja omasta hengellisyydestään. Spiritualiteetti tarkoittaa, että niin lapsi kuin aikuinenkin voi kokea pyhyyttä ja yhteyttä toisiin ihmisiin, itseensä, ympäröivään maailmaan sekä Jumalaan. Spiritualiteetin kokemuksia lapsella voi tulla kerhossa esimerkiksi ihmettelyn kautta. Lapsi on utelias ja usein pohtii paljon ääneen tai itsekseen. Hänelle on hyvä selittää asioita uskosta. (Kilpeläinen 2019.)

Sodankylän perhekerhon tilat ovat itselle tuttuja. Halusinkin konkreettiset kuvat siitä, miltä siellä näyttää tänä päivänä. Muistan itse omasta lapsuudestani hyvin, miltä kerhohuone silloin näytti ja voin todeta niiden olevan ennallaan. Tilat ovat edelleen mainiot ja lapsiystävälliset. On huomattavasti helpompaa suunnitella ja toteuttaa kerhon toimintaa hyvissä ja toimivissa tiloissa. Pappilassa on hyvin jaettu askartelu – ja ruokailutila (KUVA 2.) pieneen syvennykseen eli vähän erilleen olohuoneesta ja leikkitilasta (KUVA 1; KUVA 3). Tällöin voidaan ottaa hyvin huomioon eri ikäisten tarpeet. Lindforsin (2000, 18) mukaan turvallisuus ja terveellisyys kerhotiloissa on tärkeää. Se toteutuu mielestäni hyvin, koska tilat ovat puhtaat ja lattia lämmin, jossa lapset voivat leikkiä. Pappilan tiloissa ei ole portaita tai muita vaaranpaikkoja, joista pitäisi olla huolissaan.

Keräämäni aineisto oli pienehkö, joten oli helppo huomioida kaikki vastaukset yksityiskohtaisesti tutkimusosiota tehdessä. Jokaisen vastaajan ääni tuli esille ja antoivat todenmukaisen kuvan perhekerhon laadusta Sodankylässä. Tulosten pohjalta voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että perhekerhot ovat merkittävä palvelu pienen Sodankylän lapsiperheille. Jokaisella lapsella on oikeus saada laadukasta varhaiskasvatusta ja turvallisen kasvuympäristön asuinpaikastaan huolimatta. Tutkiessani Sodankylän perhekerhon laatua voin todeta, että olen löytänyt jälleen yhden hyvän syyn asua pohjoisessa.

9 LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2., Uudistettu painos. Jyväskylä: Tekstivalmistus Vastapaino.
- Holländer, A-M, Helle, A., Ojell, R., Pulkkinen, H., Saarinen, S., Pohjola, K., Sotamaa, I. & Jani Suurnäkki. 2013. Lapset seurakuntalaisina - kehittämisasiakirja. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Kirkkohallitus. Helsinki: Pekan Offset. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Lapset+seurakuntalaisina+-kehitt%C3%A4misasiakirja/2d703742-8194-5dc3-51c9-d7542089a3fb>. Viitattu: 12.5.2021
- YHDESSÄ! Lasten ja nuorten hyväksi. Avoimet kohtaamispaikat lapsiperheiden arjen tukena. LAPE-hanke. 2018. Pohjois- Savon liitto. Saatavilla: <https://www.lapepohjoissavo.fi/uudistuvat-palvelut/kohtaamispaikat>. Viitattu: 16.5.2021
- Cacciatore, R., Korteniemi- Poikela, E. & Huominen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: WernerSöderström Osakeyhtiö.
- Green, C. 2000. Ihmisen motivaation teoria. Klassikot psykologian historiassa. Toronto, Ontario: York University. Saatavilla: <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>. Viitattu: 16.5.2021
- Elomaa, R. 1997. Seurakunnan lapsi-, varhaisnuoriso –ja nuorisotyön toiminnallinen rakenne. Teoksessa Luukkonen, L. (Toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy, 109.
- Evl.fi Suomen evankelisluterilainen kirkko. Seurakunnan perhekerhot. Perhekerhossa tehdään yhdessä. Kirkkohallitus. Saatavilla: <https://evl.fi/osallistu/antia-arkeen/perhekerhot>. Viitattu: 6.5.2021
- Hermanson, E. 2019. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Duodecim-terveyskirjasto. kustannus Oy Duodecim. Saatavilla: <https://www.terveyskirjasto.fi/kot00302>. Viitattu: 23.5.2021
- Hughes, D A. 2011. Kiintymyksen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseseen. Tampere: PT- kustannus.
- Hytönen, J. 1992. Lapsikeskeinen kasvatus. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Isien osuus vanhempainvapaista ennallaan – neljännes isistä ei pidä vapaata lainkaan. 2019. Kansaneläkelaitos. Saatavilla: https://www.kela.fi/ajankohtaista-tilastot/-/asset_publisher/S7FocUefTr02/content/isien-osuus-vanhempainvapaista-ennallaan-neljannes-isista-ei-pida-vapaata-lainkaan. Viitattu: 14.5.2021
- Iivonen, E. Suorituskeskeisyys on leikin vihollinen. Leikkipäivä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Saatavissa: <https://leikkipaiva.fi/suorituskeskeisyys-on-leikin-vihollinen/> Viitattu: 6.5.2021

- Kaihlanen, M. 2013. Lastenkasvuympäristö. Teoksessa S. Saarinen (toim.) Tää olis keskellä. Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy, 83-85.
- Kalland, M. & Salo, S. 2020. Vanhemmuuden tukeminen vauva ja -lapsiperheessä. Duodecim aikakausikirja. Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo15527.pdf>. Viitattu: 10.5.2021
- Kemppainen, T. 2021. Haastattelu. 6.5.2021
- Kilpelä, A-E. 2019. Lapsi tarvitsee tilaa ja tukea hengelliselle kehitykselleen. Katsomuskasvatus. Teologia.fi. Akateemisia teologian näkökulmia ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Saatavilla: <https://teologia.fi/2019/05/lapsi-tarvitsee-tilaa-ja-tukea-hengelliselle-kehitykselleen/> Viitattu: 13.5.2021
- Kinnunen, S. 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. Tukeva- hanke. Oulun seutu. Oulu: Mainostoimisto Siberia Oy. Saatavilla: <http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/moniammatillinen-julkaisu.pdf> Viitattu: 15.5.2021
- Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 137. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy- Juves Print. Saatavilla: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68124/978-951-44-9124-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu: 16.5.2021
- Kyrölämpi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kustannus- Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja Helsinki.
- Suomen Lähi- ja Perushoitajaliitto Super. Laadukas varhaiskasvatus. 2021. Helsinki. Saatavilla: <https://www.superliitto.fi/viestinta/tietopankki-kuntapaattajille/laadukas-varhaiskasvatus/>. Viitattu: 29.5.2021
- Vasu kirkossa. Lapsi ja lapsikäisyys. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Evl. 2017. Saatavilla: https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/vasu_kirkossa-tyokalupakki-lapsikas?e=11549239/59682968. Viitattu: 9.5.2021
- Lindfors, H. 2000. Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Mattila, K – P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS- kustannus. Bookwell Oy Juva
- Yle. Miksi isät eivät käytä enemmän perhevapaita? -Katso tästä tärkeimmät syyt. 2017. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9516703>. Viitattu: 29.5.2021
- Terveyskylä. 2020. Mitä on vertaistuki? Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%20on-vertaistuki>. Viitattu: 16.5.2021

- Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H., & Laakso, M.-L. 2017. Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Raportit ja selvitykset. Opetushallitus. Helsinki. Saatavilla: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56487/3/lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf. Viitattu: 11.5.2021
- Ojell, R. 2013. Varhaiskasvatus seurakunnassa. Teoksessa S. Saarinen (toim.) Tää olis keskellä. Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Lasten keskus ja Kirjapaja Oy, 2013 Helsinki. 19-23.
- Opetushallitus. 2021. Ryhmäyttäminen. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/suomealu-vassa-opettajan-opas/lisajarjoitukset/ryhmaytyminen>. Viitattu: 22.5.2021
- Palojärvi, H. 2009. Vertaistuki voimaantumisen välineensä sosiaalityössä. Miten NOVAT- ryhmä auttaa ja tukee, kun naisella on paha olo? Sosiaalityön ammatillinen lisenssiaatintutkimus. Helsingin yliopisto: Yhteiskuntapolitiikan laitos. Saatavilla: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=de2042b2-f94e-4426-b737-de704e430061>. Viitattu: 16.5.2021
- Pelastakaa Lapset. https://www.pelastakaalapset.fi/tutustu-lahjoituskohteisiin/?gclid=Cj0KCQjw8IaG-BhCHARIsAGIRRYq22CgAZcyuvwMgjS5MTvE9G9IvXWeLst9Zs-p1m4k9sdqF_mKk65saAIBzEALw_wcB. Viitattu 15.5. 2021
- Pikkulapsiperheiden määrä vähentynyt lähes viidenneksellä 2010-luvulla. 2020. Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tie_001_fi.html. Viitattu:14.5.2021
- Perhekerho. 2021. Keminmaan seurakunta. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Saatavilla: <https://www.keminmaanseurakunta.fi/tule-mukaan/lapset/perhekerho>. Viitattu: 14.5.2021
- Perhekerhot. 2021. Rovaniemen seurakunta. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Saatavilla: <https://www.rovaniemenseurakunta.fi/tule-mukaan/lapsille-ja-lapsiperheille/kerhot/perhekerhot-ala-sivu>. Viitattu: 14.5.2021
- Pessi, A., Pitkänen, V., Westinen, J., Grönlund, H. 2018. Pyhyiden ytimessä. Tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyiden kokemisesta. Kirjapaino Öhring. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298305/pyhyiden_ytimessa.pdf?sequence=1. Viitattu: 22.5.2021
- Pulkkinen, H. 2018. Kristillinen kasvatus ja VASU:n pedagogiikka. VASU kirkossa. Saatavilla: <https://vasu2017kirkossa.wordpress.com/2018/09/17/kristillinen-kasvatus-ja-vasun-pedagogiikka/>. Viitattu: 6.5.2021
- Rauhalammi, I. 2019. Olen suorittanut elämää lapsuudesta asti, enkä osaa lopettaa – mitä jos vika onkin ympäristössä? Kulttuuricoctail. Helsinki. Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/10/olen-suorittanut-elamaa-lapsuudesta-asti-enka-osaa-lopettaa-mita-jos-vika-onkin>. Viitattu: 22.5.2021
- Risku, E. 2018. Kasvun ja kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Kerava. Saatavissa: <https://www.kerava.fi/palvelut/Sivut/Lapsen-tukeminen-varhaiskasvatuksessa.aspx>. Viitattu: 8.5.2021

Sodankylän seurakunta. 2021. Lapsityö. Saatavilla: <https://www.sodevl.fi/fi/lapsityoe.php>. Viitattu: 13.5.2021

Sodankylän seurakunta toimintakertomus ja tasekirja. 2017. Saatavilla: [file:///Users/jarvikylien-koulu/Downloads/toimintakertomus%20tase-kirja_2017%20kn%20hyv%C3%A4ksym%C3%A4%20kv%20vahvistama%20\(1\).pdf](file:///Users/jarvikylien-koulu/Downloads/toimintakertomus%20tase-kirja_2017%20kn%20hyv%C3%A4ksym%C3%A4%20kv%20vahvistama%20(1).pdf) . Viitattu: 15.5.2021

Spiritualiteetti. Aamenesta öylättiin- kirkon sanasto. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavilla: <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Spiritualiteetti>. Viitattu: 12.5.2021

Tietoa Sodankylästä. 2021. Kylät palveluineen. Saatavilla: <http://www.sodankyla.fi/tietoa-sodankylasta/Pages/kylat-palveluineen.aspx>. Viitattu: 14.5.2021

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ubani, M., Kallioniemi, A & Luodeslampi, J. 2010. Kokonaisvaltainen kasvatusta, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten keskus Oy.

Vanhemman jaksaminen. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Helsinki. Saatavilla: <https://www.mll.fi/vanhemman-jaksaminen/>. Viitattu: 10.5.2021

Varhaiskasvatuslaki. 13.7.2018/ 540. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki#Pidp446865840>. Viitattu: 17.5.2021

Virtanen, K. 2005. Leikkivä kirkko - mitä ja miksi? Missio, visio ja niiden taustoja. Teoksessa K. Virtanen (toim). Kohti leikkivää kirkkoa. Lasten keskus. Saarijärvi: Saarijärven Offset, 61, 63

Ympäristö ja terveys. Euroopan ympäristökeskus. 2020. Saatavilla: <https://www.eea.europa.eu/fi/themes/human/intro>. Viitattu: 16.5.2021

Sodankylän seurakunnan perhekerhon laadun kartoitus –kysely/syksy 2020

Saatesanat: Hei! Olen Elisa Annala Kokkolan Centria ammattikorkeakoulusta. Opiskelen kolmatta vuotta yhteisöpedagogiksi. Olen itse pienenä kulkenut näissä samoissa kerhoissa ja niinpä pohtiessani opinnäytetyön aihetta mieleeni tuli synnyinseutuni perhekerhotoiminta. Haluan tutkia seurakunnan perhekerhon nykytilaa ja sen laatua. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti. Toivon, että saan runsaasti vastuksia. Vastauksia käytetään opinnäytetyöni lisäksi perhekerhotoiminnan kehittämistyöhön Sodankylässä. Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

1) Olen...

- Mies
- Nainen
- Muu

2) Monta lasta sinulla on?

- 1 -2
- 2-3
- 3-4
- 4-5
- 5 tai useampi

3) Missä asut? Keskustassa vai sivukylillä?

4) Olen tyytyväinen perhekerhojen sisältöön.

- Täysin samaa mieltä
- Samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5) Mitä kehitettävää Sodankylän seurakunnan perhekerhoissa sinun mielestäsi olisi? Sana on vapaa ja kaikki ideat ovat tervetulleita 😊

6) Onko kerhokertoja mielestäni riittävästi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

7) Jos vastasit edelliseen kysymykseen ei, mikä olisi riittävä määrä. Voit myös perustella vastauksesi.

7) Onko kerhojen kellonajat hyvät? Kyllä tai Ei. Jos vastaat ei, voit perustella miksi ei.

Tutkimuslupapyyntö Sodankylän seurakunnalle

17.9.2020

Haluan tutkia Sodankylän seurakunnan perhetyön laatua ja riittävyyttä.

Ohessa on kyselylomake, josta kaikki tarvittavat teidot tutkimukseen liittyen tulevat Esille. Tarkoitus on toteuttaa kyselytutkimus syksun 2020 aikana.

Terveisin;

Elisa Annala

Centrian ammattikorkeakoulu

Kokkola

Lupa myönnetään: kyllä _____ ei _____

Allekirjoitukset:

Elisa Annala

Sodankylän seurakunnan edustaja

Perhetyöntekijä Tuula Kemppaisen haastattelu

1. Kuinka kauan Sodankylän seurakunta on tarjonnut perhekerhotoimintaa? n 30 vuotta
2. Kuinka kauan olet sitä ohjannut?Olen toiminut lastenohjaajana Sodankylän seurakunnassa 33 vuotta. Perhekerhot ovat kuuluneet työhöni reilu 20 v.
3. Pidätkö perhekerhotyötä tärkeänä osana Sodankylän seurakunnan lapsiperhe palveluita?kyllä. Se on matalan kynnyksen toimintaa. Se tavoittaa myös niitä jotka eivät ole evlutkirkon jäseniä tai joille kristilliset arvot/tavat eivät ole tärkeitä. Tämä toiminta tavoittaa seurakunnan toiminnoista eniten perheitä
4. Mitä Sodankylän perheet sinun mielestäsi saavat tästä kerhomuodosta? Vertaistukea samassa elämäntilanteessa olevilta. Uusia kaverisuhteita sekä tukea vanhemmuuteen ja omaan jaksamiseen. Kristillisiä perinteitä ja arvoja.
5. Kuinka monta perhettä perhekerhoissa keskimäärin käy vuodessa/ viikossa? Vksossa 14 eri perhettä ja vuoden aikana n 55 eri perhettä. Jotkut perheet käyvät viikon aikana useammassa perhekerhossa. Perhekerhoja on viikon aikana 2-3 kertaa. Tänä keväänä meillä on alkanut perhekerhoryhmä 0-9kk ikäisille vauvoille ja heidän vanhemmilleen. Sekin on vertaistukiryhmä. Ryhmä perustettiin koska aivan pienten vauvojen vanhemmat halusivat vähän rauhallisemman kerhon ja heille ajankohtaisia asioita käsittelevän ryhmän. Siinä on käynyt kevään aikana reilu 20 eri perhettä ja se kokoontuu joka toinen viikko. Kerrallaan kerhossa on noin 20 henkilöä aikuisia ja lapsia.